

הלכות שביתת יום טוב פרק ח' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק ח' – הלכות שביתת יום טוב (דער לעצטער פרק)

הקדמה צום פרק

פרק ח' איז דער לעצטער פרק פון הלכות שביתת יום טוב, און אויך דער סוף פון דער ערשטער העלפט פון ספר זמנים. ספר זמנים איז צוויי מאל אזוי גרויס ווי די פריערדיגע ספרים – אין שבתי פרענקל איז עס צעטיילט אויף צוויי בענדער: דער ערשטער באנד כולל די כלל'דיגע הלכות (שבת, שביתת עשור, שביתת יום טוב, עירובין), און דער צווייטער באנד כולל די פרטיות'דיגע הלכות פון יעדן יום טוב (חמץ ומצה, אא"וו).

פרק ז' און פרק ח' באהאנדלען **הלכות חול המועד**. דער עיקר כללים פון מלאכות חול המועד זענען שוין געלערנט געווארן אין פרק ז'. פרק ח' ברענגט נאך פרטים, בעיקר ספעציפישע ציורים פון משנה און גמרא.

מהות חול המועד

ביי שבת און יום טוב ווייסט מען קלאר וואס מ'טאר און וואס מ'טאר נישט. ביי חול המועד – וואס דער נאמען אליין זאגט "חול" און "מועד" צוזאמען – איז עס קאמפליצירט: ס'איז נישט א פשוט'ער איסור מלאכה, נאר ס'איז אסור ביי געוויסע מלאכות, מיט שיקולים פון הפסד, צורך יום טוב, צרכי רבים, נישט צופיל טרחא, נישט קיין מעשה אומן.

[דיגרעסיע: צו מען איז מקיל אדער מחמיר צופיל אין חול המועד] פראקטיש זענען אסאך מענטשן מחמיר מער ווי דער עיקר הדין. למשל, **שרייבן** – דער רמב"ם האלט אז שרייבן מעשה הדיוט איז מותר (לצורך לימוד), און אפילו אין שולחן ערוך שטייט נאר אז מ'פירט זיך מיט א שינוי, אבער שרייבן איז בעצם מותר לויט דעם רמב"ם.

[דיגרעסיע: מעשה מיטן סקווערער רבי] דער סקווערער רבי האט געזען א איד זיצן אין בית המדרש חול המועד און געפרעגט צי ער גייט נישט ארבעטן – ווייל אויב ער האט נישט באצאלט אלע חובות, זאל ער גיין ארבעטן אויף חול המועד.

[דיגרעסיע: דער ירושלמי – ר' אבא בר ממל] דער מגן משנה ברענגט דעם **ירושלמי** אלס ראיה אז מלאכת חול המועד איז **מדרבנן** (שיטת הרמב"ם), קעגן דעם רמב"ן וואס האלט ס'איז מדאורייתא. דער ירושלמי זאגט: **"אמר ר' אבא בר ממל: אילו היה מי שימנה עמי, הייתי מתיר מלאכה בחולו של מועד. כלום אסרו אלא כדי שיאכלו וישתו וישמחו ויעסקו בתורה, ועכשיו אוכלים ושותים ופוחזים."** דער גאנצער ענין פון חול המועד איז געווען כדי מ'זאל נישט זיין ביזי מיט ארבעט און מ'זאל קענען האבן חצי לכם וחצי להשם. אבער בפועל, ווען מענטשן שיכור'ן זיך אן און לערנען נישט תורה, וואלט ער מתיר געווען ארבעט. דאס ווייזט אז די איסורי מלאכות זענען כדי צו מחזק זיין א געוויסע מצב, נישט א עצם-איסור.

הלכה א – השקאת בית השלחין: נהרות ובריכות

דער רמב"ם: מ'האט געלערנט אין פרק ז' אז מ'מעג משקה זיין א **בית השלחין** (א דורשטיגע פעלד וואס דארף באוואסערונג) במועד, ווייל ס'איז א הפסד. פרק ח' גייט מרחיב זיין: **נהרות המושכים מן האגמים – משקין מהן בית השלחין במועד, ובלבד שלא פסקו.**

פשוט: "נהרות" דא מיינט נישט גרויסע טייכן, נאר קליינע קאנאלן וואס מענטשן האבן געבויט צו שלעפן וואסער פון גרעסערע אגמים (לעיקס/רעזערוואר) צו זייערע פעלדער. מ'מעג משקה זיין פון די נהרות כל זמן ס'רינט נאך וואסער.

חידושים:

- **תנאי "ובלבד שלא פסקו":** אויב דער סטרים האט אויפגעהערט צו פליסן, טאר מען נישט, אפילו ס'איז נאך דא עפעס וואסער אין דעם נהר. דער טעם: **גזירה** – מ'איז חושש אז ער וועט זען אז ס'איז נישט גענוג וואסער, און ער וועט גיין שלעפן פון ערגעץ ווייט אוועק, וואס איז א גרעסערע טרחא. דאס איז נישט ווייל דאס גראבן אליין איז אסור, נאר ווייל מ'גזר'ט אז עס וועט ברענגען צו מער ארבעט.

- דאס שטימט מיט וואס מ'האט פריער געלערנט: **"לא ידלה וישקה מן הבריכה"** – מ'זאל נישט שלעפן וואסער פון ווייט אוועק, נאר פון די נאנטע נהר. און דא ווערט צוגעלייגט אז אפילו פון דער נאנטער נהר איז נאר מותר ווען זי פליסט נאך.

- **בריכות:** א בריכה וואס ווערט פול פון זיך אליין (ווייל א סטרים לויפט אריין) – מותר להשקות ממנה. אבער א בריכה וואס מ'דארף אנפילן אדער וואס איז נישט קאנעקטעד צו א סטרים – אסור.

הלכה א (המשך) – בריכה שנתמלאה מבית השלחין

דער רמב"ם: אויב א בריכה האט זיך אנגעפילט מיט איבריגע וואסער פון א בית השלחין, און ס'איז נאך נוטפת, מעג מען פון דער בריכה באוואסערן אן אנדערע בית השלחין – **אבער נאר אויב דער מעיין וואס באוואסערט דעם ערשטן בית השלחין האט נישט אויפגעהערט צו פליסן.**

פשוט: ביידע תנאים מוזן זיין מקויים: (1) די בריכה איז נאך נוטפת, און (2) דער מקור איז נאך פארבונדן מיט דעם ערשטן בית השלחין. ווען דער אויבערשטער איז טרוקן, טאר מען אויך נישט פאר דעם צווייטן – אפילו ס'איז נאך וואסער אין דער בריכה.

חידושים:

- דאס זענען אלץ פרטים פון דעם כלל אז מען מעג משקה זיין בית השלחין ווייל ס'איז א צורך (דבר האבד), אבער נאר אן א גרויסע טרחא. די פארשידענע אופנים באשטימען וואס איז טרחא און וואס נישט.

הלכה א (המשך) – ערוגה שחציה נמוך וחציה גבוה

דער רמב"ם: א פעלד וואס איז האלב נידעריג און האלב הויך – **לא ידלה ממקום נמוך להשקות מקום גבוה אשר יטרח יתר** – מען טאר נישט שעפן וואסער פון אונטן צו באוואסערן אויבן, ווייל דאס איז א גרויסע טרחא. **אבער: מותר לדלות מים ולהשקות הירקות כדי לאכלן במועד. אבל אם בשביל ליפותן – אסור.**

פשוט: ירקות וואס מען דארף עסן אויף יום טוב מעג מען יא דולה זיין וואסער צו באוואסערן, אפילו מיט דער גרעסערער טרחא פון שעפן פון אונטן נאך אויבן. אבער אם בשביל ליפותן – אסור, ווייל ס'איז נישט קיין צורך המועד.

חידושים:

- **חילוק צווישן דבר האבד און צורך המועד בנוגע צו טרחא:** דבר האבד (די ירקות וועלן פארדארבן ווערן) – האט מען נישט מתיר געווען אזא גרויסע טרחא ווי דלייה פון נידעריג צו הויך. אבער **צורך המועד** (מען דארף עסן די ירקות יום טוב) – האט מען יא מתיר געווען אפילו א גרעסערע טרחא. דאס איז א באדייטנדער חידוש: צורך אכילת יום טוב איז א שטערקערע היתר ווי דבר האבד אליין, און קען מתיר זיין אפילו מער טרחא.

- **"ליפותן"** – **צוויי מהלכים:** (1) די ירקות זענען שוין גוט צו עסן, מען וויל נאר מאכן שענער; (2) מען וויל נישט עסן זיי יום טוב, נאר ליפותן

דער רמב"ם: מושכין את המים מאילן לאילן, ובלבד שלא ישקה כל השדה. אם היתה שדה לחה — מותר להשקותה כולה. מרביצין את השדה במועד. שכל אלו אין בהן טורח יתר.

פשט: מען מעג ציען וואסער פון איין בוים צום אנדערן, אבער נישט פלאדן דאס גאנצע פעלד. אויב דאס פעלד האט שוין וואסער, מעג מען באוואסערן דאס גאנצע. א פעלד וואס מען האט שוין חורש געווען אבער נאך נישט איינגעזיט, מעג מען באוואסערן.

חידושים:

- דער רמב"ם'ס כלל: **"שכל אלו אין בהן טורח יתר"** — אלע דאזיגע זענען מותר ווייל זיי זענען נישט אזא גרויסע טרחה. שדה לחה איז ממשך אן ארבעט וואס איז שוין געטון. מרביצין איז א קלענערע ארבעט.

הלכה ב — בורות שיחין ומערות

דער רמב"ם: אם היה צריך להם, חופרן ומסיידן... וסותמין סדקיהם... אבל לא יחפור אותן לכתחילה. וכונסין לתוכן מים אף על פי שאינו צריך להן.

פשט: פאר א יחיד מעג מען נישט גראבן נייע בורות אין חול המועד (נאר פאר רבים). אבער אויב מען דארף וואסער, מעג מען רייניגן, אויסרייבן שמוץ, פארמאכן שפאלטן וואו וואסער אנטלויפט. מען מעג אויך אריינגיסן וואסער אין בורות אפילו מען דארף עס נישט יעצט.

חידושים:

- דער כלל: **פיקסן יא, נייע זאכן מאכן ניין.** רייניגן, סיידן, סותם סדקים — דאס איז אלעס תיקון פון עפעס וואס שוין עקזיסטירט. אבער חפירה לכתחילה איז אסור פאר א יחיד.

- **אריינגיסן וואסער אין בורות** איז מותר אפילו אן צורך, ווייל עס איז **נישט קיין גרויסע ארבעט** — ער האט שוין וואסער און כלים, ער דארף עס נאר אויסגיסן. דאס איז מינימאלע מלאכה, אנדערש ווי וואסערן א פעלד וואס איז א גרויסע טרחה.

הלכה ב (המשך) — נברכת

דער רמב"ם: ועושין נברכת במועד.

פשט: מען מעג מאכן א נברכת אין חול המועד.

חידושים:

- **וואס איז א נברכת?** דער רמב"ם זאגט נישט בפירוש. די מפרשים טייטשן לויט דעם רמב"ם אז עס איז א **קליינע פול** (ברכה קטנה), צום ביישפיל פאר וועל וואשן — אנדערש ווי א בריכה וואס איז א גרעסערע פול. (נברכת = קליין, בריכה = גרויס).

- עס איז אינטערעסאנט, ווייל מען האט דאך פריער געלערנט אז מען טאר נישט וואשן בגדים אין מועד — אבער מסתמא קען מען עס נוצן פאר אנדערע צוועקן.

- **דער ראב"ד קריגט זיך** און זאגט אז נברכת איז **אינגאנצן עפעס אנדערש** — עס האט צו טון מיט **גראבן א קבר**.

- **[דיגרעסיע: היסטאריע פון קבורה]** דער ראב"ד ברענגט אן אינטערעסאנטע היסטארישע נקודה: אמאל האט מען דעם מת נישט געלאזט אין דעם ערשטן קבר פערמאנענט — דאס איז געווען א צייטווייליגע זאך, ביז מען האט אים געבויט א כוך אדער א בנין עולם, א שענערע פלאץ.

הלכה ג — צד עכברים אין שדה אילן און שדה לבן

דער רמב"ם: שדה האילן... צדין אותן כדרכן, חופר ותולה המצודות. אם היתה שדה לבן סמוכה לשדה אילן... צד בשינוי. כיצד צד בשינוי? נועץ יתד בארץ ומכה בקרדום ואחר כך נוטלה ונמצא מקומה גומא.

סתם. דער שיעור נייגט צום ערשטן פשט — ס'איז שוין עסבאר, מען וויל נאר פארבעסערן.

- **חקירה וועגן הפסד מיט גרויסע טרחה:** וואס איז דער דין ביי דעם מיטלסטגן פאל: ס'איז טאקע א הפסד (די ירקות וועלן פארדארבן ווערן), אבער ס'איז א גרויסע טרחה? דער מסקנא איז אז דאס איז קיינמאל נישט קלאר אויסגעלערנט געווארן. דער פארשלאג: ווי ביי אלע דרבנות, ווען ס'איז נישט דא קיין אנדערע וועג — מעג מען; ווען ס'איז דא א גרינגערע וועג — זאל מען נוצן דעם גרינגערן וועג.

הלכה א (המשך) — זרעים שלא הושקו מלפני המועד

דער רמב"ם: זרעים שלא הושקו מלפני המועד — לא ישקם במועד, ווייל הואיל וזו היא השקאה ראשונה צריכין מים הרבה, ויש בזה טורח יתר. און **הואיל ואם ישקה אותם ישקה אותם הרבה** — מען לאזט אים אפילו נישט אנהייבן.

פשט: זרעים וואס מ'האט נאך נישט באוואסערט פאר'ן מועד טאר מען נישט באוואסערן אויף חול המועד, ווייל ערשטע באוואסערונג דארף אסאך וואסער.

חידושים:

- דער רמב"ם'ס סברא איז מחודש: מען פארבאט אפילו אנהייבן אביסל, ווייל דער נאטור פון ערשטע באוואסערונג איז אז מען מוז טון אסאך — אזוי אז "אביסל" איז נישט א רעאליסטישע אפציע. דאס איז אן אנדערע סברא ווי סתם "טרחה" — ס'איז א גזירה אז ער וועט קומען צו טון צופיל.

- **דער ראב"ד איז מחולק** אויף דעם רמב"ם אין דער הלכה.

- **חקירה:** צי דער איסור פון זרעים שלא הושקו איז אפילו במקום דבר האבד — דאס הייסט, צי די גרויסע טרחה קען מבטל זיין אפילו דעם היתר פון דבר האבד.

הלכה ד — עוגיות (איגרעס) און אמת המים

דער רמב"ם: אין עושין עוגיות בעיקרי הגפנים — מען טאר נישט גראבן נייע לעכער ארום די שרישים פון וויינשטאקן כדי שיתמלאו מים. **אבער אויב מען האט שוין געגראבן די עוגיות און זיי דארפן תיקון** — **מעג מען זיי מתקן זיין.** **וכן אמת המים שנתקלקלה** — א נייע אמת המים טאר מען נישט, אבער מתקן זיין מעג מען. **כיצד?** — **אויב ס'איז שוין טיף איין טפה, מעג מען גראבן ביז זעקס טפחים; אויב צוויי טפחים, מעג מען גראבן ביז זיבן טפחים.** דער כלל: מען מעג צולייגן פינף טפחים צו וואס שוין עקזיסטירט.

פשט: מאכן א נייע זאך איז אסור, אבער פיקסן/פארגרעסערן א שוין-עקזיסטירנדע זאך איז מותר.

חידושים — וואס איז דער יסוד פון דעם חילוק צווישן נייע און תיקון? דריי מהלכים:

1. **טרחה-באזירט:** א נייע גראבן איז מער טרחה ווי פיקסן. אבער דאגעגן: צולייגן פינף טפחים צו אן עקזיסטירנדע לאך קען זיין **מער** פיזישע ארבעט ווי אנהייבן א נייע פלאכע לאך!

2. **"נייע מעשה" פרינציפ:** אנהייבן א נייע זאך איז א "וואכעדיגע" מלאכה — ס'זעט אויס ווי א פראיעקט, ווי פלאנירן ארבעט פאר נאך יום טוב. אבער פיקסן איז נאר ממשך זיין וואס שוין עקזיסטירט. דאס האט צו טון מיט דעם אנדערן איסור אז מען זאל נישט אוועקלייגן ארבעט פאר חול המועד.

3. **א נייע זאך האסטו שוין געקענט מאכן פאר יום טוב** — דערפאר איז עס אסור. אבער עפעס וואס האט זיך צעבראכן אין יום טוב, דאס קען מען נישט פאראויסזען, דערפאר מעג מען מתקן זיין.

הלכה ה — משקין מאילן לאילן, שדה לחה, מרביצין

פשט: אויב מייז מאכן קאליע ביימער אין א שדה אילן, מעג מען זיי פאנגען כדרכו — גראבן גריבער און שטעלן מצודות. אבער אין א שדה לבן (תבואה-פעלד) וואס איז נעבן א שדה אילן, כדי צו פארמיידן אז זיי זאלן אריבערקומען — דארף מען עס טון בשינוי.

חידושים:

- **דער יסוד פון כדרכו vs. שינוי:** אין שדה אילן אליין, ווען איינער זעט אים בויען מצודות, פארשטייט ער אז ער טוט עס ווייל ס'איז א חורבן — עס איז קלאר אז ס'איז הפסד. דעריבער מעג מען כדרכו. אבער אין שדה לבן — ווייל מייז עסן נישט תבואה (זיי האבן ליב עפלעך, נישט רייס), פארשטייט א צוקוקער נישט פארוואס ער שטעלט מצודות דארט. דעריבער דארף מען שינוי.

- **דער חילוק איז אויך אין מדרגת ההפסד:** אין שדה לבן איז ווייניגער הפסד — ער האט נאר מורא אז זיי וועלן אנקומען, אבער זיי זענען נאך נישט דארט. ממילא, ווייניגער הפסד = דארף שינוי. שינוי איז נאר מותר במקום הפסד, און אין שדה לבן איז עס א ריסק פון הפסד, א הפסד מועט, נישט א ודאי'דיגער הפסד.

- **דער שינוי אליין** איז אינטערעסאנט: מען מאכט א גרוב, נאר נישט דירעקט מיט א שאוול — מען שטעקט אריין א יתד, און "סאדנלי ווערט א גרוב". עס איז אין עצם די זעלבע רעזולטאט, נאר אויף אן אינדירעקטן אופן — אזוי ווי יעדע שינוי בעיסקלי.

הלכה ד — כותל גינה, מעקה לגג, כותל חצר

דער רמב"ם: **כותל גינה שנפל — בונה מעשה הדיוט... גודר אותו בקנים וגומה וכיוצא בו. וכן אם עשה מעקה לגג — בונה מעשה הדיוט. אבל כותל חצר שנפלה — בונה כדרכו. והמוטה ליפול — [סותרו] ובונה כדרכו.**

פשט: א וואנט פון א גינה וואס איז אראפגעפאלן — נאר מעשה הדיוט (נישט פראפעסיאנעל). א מעקה פאר א דאך — אויך מעשה הדיוט. אבער א וואנט פון א חצר וואו מען וואוינט — כדרכו. א וואנט וואס שטייט שוף און איז א סכנה — מעג מען אראפזארגן און בויען כדרכו.

חידושים:

- **וואס הייסט מעשה הדיוט ביי א כותל?** מען לייגט נישט קיין טיט (מאלטער), אדער מען גודר מיט קנים (קליינע מיימער) און גומה — אנשטאט א געהעריגע וואנט.

- **טעקסטואלע הערה:** "ג" אין טעקסט מוז מיינען גומה (נישט "גרוב" אדער עפעס אנדערש), אזוי ווי "קרח עליו גמי".

- **דער עיקר חילוק:** גינה און גג זענען נישט אזוי וויכטיג — דעריבער נאר מעשה הדיוט. אבער א חצר וואו מען וואוינט, אויב די וואנט פאלט קענען אריינקומען גנבים — דאס איז **דבר ההפסד**, ממילא מעג מען בויען כדרכו.

- **דער כלל:** מעשה הדיוט / שינוי דארף מען נאר אויף דבר שאינו הפסד אדער א קלענערע הפסד. ביי א גרויסע הפסד (ווי חצר) מעג מען כדרכו.

- **דער ריטב"א'ס חידוש וועגן מעקה:** דער ריטב"א זאגט אז מען רעדט דא באופן אז ס'איז נישט קיין מצות מעקה (נישט "לא יפול הנופל ממנו"). ווייל אויב ס'איז א חיוב מצוה, וואלט מען געמעגט מאכן א געהעריגע מעקה — אזוי ווי צורך מצוה / צורך הרבים גיט א ברייטערע היתר. דער חילוק: אויב ס'איז א צורך מצוה, דארף מען נישט מאכן מיט שינוי, די היתר איז מער ברייט.

- **המוטה ליפול — סכנה:** א וואנט וואס שטייט שוף און איז א סכנה — מעג מען אראפזארגן און בויען כדרכו. דאס איז א מקום סכנה, וואס איז מער ווי סתם הפסד. פון דעם קען מען ברענגען א ראייה צום ריטב"א'ס שיטה — אז ווען ס'איז א מקום סכנה (ווי מצות מעקה ווען ס'איז ממש א סכנת נפשות), מעג מען טון כדרכו אן שינוי.

הלכה ב (המשך) — בונה אדם מטה

דער רמב"ם: **בונה אדם מטה בלילה לישב עליה ולישן עליה.**

פשט: א מענטש מעג בויען א באנק/בעט צו זיצן אדער שלאפן אויף דעם.

חידושים:

- דער היתר איז א צורך — ער דארף דאך זיצן און שלאפן, ווי דער רמב"ם זאגט בפירוש "לישב עליה".

- ביי חול המועד איז א זאך וואס מ'קען טון פאר יום טוב נאר אסור ווען עס איז **מכוון מלאכתו** (ער האט בכוון אפגעלייגט).

הלכה ג — תיקון הציר, הצינור, הקורה, המנעול, והמפתח שנשברו

דער רמב"ם: **הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו — מתקנן במועד כדרכו. מפני שהוא הפסד גדול. וכבר ביארנו שכל שיש בו הפסד אין צריך שינוי.**

פשט: א שארניר, א פיפ, א באלקן, א שלאס, א שליסל וואס זענען צובראכן געווארן — מעג מען פיקסן אין מועד כדרכו (אפילו מעשה אומן).

חידושים:

- **כדרכו מיינט אפילו מעשה אומן** — דאס איז א חידוש, ווייל נארמאל דארף מען א שינוי. דער טעם: אז מ'לאזט די טיר אפן מיט א צובראכענע טיר, וועט מען באגנב'עט ווערן און פארלירן אלעס וואס איז אין הויז.

- מ'קען דאך ראטעווען די הויז אויך מיט א שינוי (צ.ב. א צייטווייליגע פארמאכונג), אבער דער רמב"ם מתיר כדרכו ווייל ביי **דבר האבד/הפסד גדול** דארף מען נישט קיין שינוי בכלל.

- **די לעוועלס פון שינוי:** (1) **דבר האבד/הפסד** — קיין שינוי נישט נויטיג; (2) **צורך המועד** — אויך נישט קיין שינוי (אבער נישט מעשה אומן); (3) **א זאך וואס איז נישט הפסד און נישט צורך** — נאר מיט שינוי.

- **וואס מיינט שינוי?** שינוי מיינט נישט סתם "ווייניגער מלאכה" — שינוי מיינט אז מ'טוט עס אויף אן אנדער אופן, אביסל שווערער, ווייניגער גוט געטון, פארקערט פון דעם נארמאלן וועג. שינוי איז נישט דאס זעלבע ווי ממעט זיין אין מלאכה.

הלכה — אין חופרין קבר / מפנין עצמות מקבר לקבר

(א) **אין חופרין קבר להיות מוכן למת**

דער רמב"ם: **אין חופרין קבר להיות מוכן למת שלימות, ואין בונים אותו. כיצד? נוסף במדתו או מקצר במדתו** — מ'מעג אבער מאכן גרעסער אדער קלענער אן עקזיסטירנדע קבר, כדי שיהא נכון למת.

פשט: מ'טאר נישט גראבן א קבר אויף חול המועד צו האבן גרייט פאר א מת, און מ'טאר נישט בויען (א מצבה אדער אן אוהל). אבער ווען א מענטש איז שוין נפטר געווארן (אדער גוסס), מעג מען אנפאסן א שוין-עקזיסטירנדע קבר.

חידושים:

- "בונים" קען מיינען: (א) בויען א מצבה, (ב) בויען אן אוהל/בנין אויף דעם קבר, (ג) בויען א קבר וואס איז אין א בנין (א "כוך").

- **דער ראב"ד טענה'ט** אז עס קען נישט זיין אז מ'רעדט ווען דער מענטש לעבט נאך — ווען ער לעבט נאך, טאר מען זיכער נישט מתקן זיין קבר. דער ראב"ד זאגט אז די הלכה איז נאר ווען ער איז שוין געשטארבן. אבער דעמאלטס ווערט געפרעגט: ווען ער איז שוין געשטארבן, מעג מען דאך גראבן לכתחילה — סאו וואס איז דער חידוש אז מ'מעג נאר אנפאסן?

מ'קען עס גלייך נוצן אריינצואווארפן אין שער, מעג מען עס.

טלישה:

- דער רמב"ם זאגט אז טלישה (אפרייסן) איז אסור בכל אופן אויף יום טוב.

הלכה — אריינברענגען צאן אין א פעלד (זיבול שדות)

דער רמב"ם: אין מכניסין את הצאן לדייר... שהרי מדעת עושה במועד את המלאכה. ואם באו מאליהן מותר. ואין מסייעין אותו, ואין מוסרין להן שומר לנער את צאנם.

פשוט: מ'טאר נישט אריינברענגען צאן אין א פעלד כדי זיי זאלן באמיסטיגן (מזבל זיין) די פעלד, ווייל דאס איז א מלאכה בכוונה. אויב די צאן קומען אליין, איז מותר, אבער מ'טאר זיי נישט העלפן, נישט שיקן א שומר, נישט ארומפירן זיי.

חידושים:

- הגם עס איז א "שוואכע מלאכה" — בסך הכל עפנט ער א טיר פאר די צאן — איז עס אסור ווייל ער טוט עס מדעת, מיט כוונה צו באמיסטיגן.

- **דין שכיר שבת/חודש:** אויב מ'האט שוין א רועה וואס איז געדונגען פאר א וואך/חודש/אר/שמיטה, מעג ער יא מסייע זיין. דער טעם: די פראבלעם מיט א שומר איז דאס **גיין דינגען** אויף חול המועד — דאס אליין איז אן ענין פון מלאכה. אבער אויב ער איז שוין געדונגען, איז עס ענליך צום דין פון שכיר שבת אין הלכות שבת, וואו עס האט א בחינת קבלנות — ער מוז נישט דוקא היינט טון, ער טוט אויף זיין אייגענעם חשבון.

הלכה — כלל גדול פון כוונה: ובמעשה יוכר

דער רמב"ם: המשוה פני הקרקע — אם נתכוון לתקן מקום שיעמוד בו קרוננו... מותר. אם נתכוון לעבודת הארץ — אסור. המלקט עצים מתוך שדהו — אם לעצים מותר, אם לתקן הקרקע אסור. הפוסק מים לשדהו — אם נתכוון שיכנסו בה דגים מותר, אם להשקות הארץ אסור. הקוצץ חרובים מן הדקל — אם לאכל בהמה מותר, אם לעבודת האילן אסור. ובמעשה יוכר לאיזה דבר הוא מתכוון.

פשוט: ביי אלע דאזיגע פעלער איז דער חילוק צווישן מותר און אסור תלוי אין כוונה — צי מ'טוט עס פאר א פערזענליכע צורך (מותר) אדער פאר עבודת קרקע/אילן (אסור). דער רמב"ם זאגט אז מ'קען דערקענען די כוונה פון דעם מעשה אליין.

חידושים:

- **כלל גדול בתורה וועגן כוונה:** ווען מ'רעדט פון כוונה, מיינט מען נישט וואס מ'האט אינזין אין כוונת הלב (נישט "אני ה' המכיר"), נאר וויאזוי מ'טוט עס — דער אופן פון דעם מעשה ווייזט וואס מ'מיינט. דער רמב"ם מאכט דעם פרינציפ שטארק: "**ובמעשה יוכר לאיזה דבר הוא מתכוון.**"

- ווען מ'איז א גארדענער, איז דא א קלארער חילוק אין וויאזוי מ'טוט עפעס ווען מ'ויל די פלאנץ זאל וואקסן, לעומת ווען מ'ויל נאר אויפרוימען א פלאץ. דער מעשה אליין ווייזט דעם צוועק.

- דאס "אסור" ביי עבודת הארץ/אילן מיינט: קוק צוריק אויף די פריערדיגע הלכות — ס'איז אסור באופן ווען ס'איז נישט קיין דבר האבוד, א.א.וו.

הלכה — תנור וכירים

דער רמב"ם: בונין תנור וכירים... בין כך ובין כך בונין על חרס של תנור ועל הכירה.

פשוט: מ'מעג בויען א תנור/כירה אויב מ'וועט עס קענען נוצן אויף חול המועד (צורך המועד). אויב נישט — נישט. אבער בויען אויף א תנור/כירה (צ.ב. א שעלף) מעג מען אלעמאל.

חידושים:

- **א תירוץ:** אפשר ביי יום טוב וואלט מען נישט מתיר געווען בויען אן אוהל אדער א שיינע מצבה — דער מיינום איז וואס מ'מעג. אפשר קאנעקט דאס מיט דעם פריערדיגן ראב"ד וועגן נברכות — אז מ'מעג נאר בויען א צייטווייליגע קבר אויף יום טוב, און די פענסי קבר מאכט מען נאכדעם.

(ב) אין מפנין עצמות מקבר לקבר

דער רמב"ם: אין מפנין עצמות מקבר לקבר.

פשוט: מ'טאר נישט רוקן עצמות פון איין קבר צום צווייטן אויף חול המועד.

חידושים:

- אפילו מבזיון לכבוד (פון א נידריגע קבר צו א שענערע) — וואס מ'וואלט געטראכט אז ס'איז כבוד המת — טאר מען אויך נישט אויף חול המועד.

- דער רמב"ם'ס יסוד: רוקן א מת איז נישט הפקר וועלט — אפילו בשאר הימים (נישט חול המועד) טאר מען נישט סתם רוקן א מת, **משום זלזול המת.**

- "**בתוך שלו**" — מ'מעג נאר רוקן ווען עס איז זיין אייגענע קבר/שטח. א קבר וואס באלאנגט פאר דעם מת (משפחה'ס קבר), מעג מען אים רוקן אהין. אדער ווען מ'האט אים בטעות אדער צייטווייליג געלייגט נישט אין זיין קבר.

- **חתם סופר** ווערט געברענגט: דער מנהג אז מ'צאלט פאר א קבר איז בדוקא ווייל עס איז דא דער ענין אז ער ליגט אין זיין קבר — עס איז א כבוד, אזוי ווי א מענטש וואוינט אין זיין הויז, זאל ער אויך ליגן אין זיין קבר.

[**דיגרעסיע:** עצמות-רוקונג אין היינטיגע צייטן] היינט אויך טוט מען עצמות-רוקונג, און עס איז דא הלכות וועגן דעם. ווען ציונים טוען עס איז איין זאך, אבער ווען חסידישע אידן טוען עס ווערט א מחלוקת צווישן דעם ראב"ד און גאב"ד פון דער עדה החרדית. אויך ווערט דערמאנט אז אמאל האט מען געדארפט שאפן געלט ביי דער לוויה צו קענען באגראבן.

הלכה — אין מטלין את האילנות / שכין / פשתה / כשות

דער רמב"ם: אין מטלין את האילנות, ולא מזעמא את הנטיות, אבל שכין את האילנות בשמן. ואוכלים את הפשתה... וכן כשות שירו להטילה לשכר במועד.

פשוט:

- **אין מטלין** — מ'טאר נישט ארויסנעמען ווערעם/טלאים פון ביימער (ספרעינן/פעסטיסייד).

- **ולא מזעמא את הנטיות** — מ'טאר נישט שמירן שארפע כעמיקאלס אויף נטיעות (כדי חיות זאלן נישט עסן דערפון).

- **לא מגזמין** — מ'טאר נישט אפשניידן צווייגן פון ביימער.

- **אבער שכין את האילנות בשמן** — מ'מעג יא שמירן שמן אויף ביימער.

חידושים:

- **חילוק צווישן שכין (שמן) און מטלין/מזעמא:** שמן איז א דבר האבד — אויב מ'לייגט נישט דעם שמן, וועט עס ממש חרוב ווערן. די אנדערע זאכן (ספרעינן, שניידן) זענען **נישט דבר האבד** — מ'קען עס טון נאך יום טוב. אויך איז שמן שמירן ווייניגער טורח.

פשתה (פלאקס/לינען):

- **ואוכלים את הפשתה** — מ'מעג אויסלייזן/נוצן פלאקס. נארמאל דארף מען עס אויסארבעטן אין א לאנגן פראצעס צו מאכן לינען, אבער מ'קען עס אויך גלייך נוצן — צ.ב. ווי א ספאנדזש (לחפובה), אדער מ'פלעגט לייגן דעם אתרוג אין פלאקס. ווייל מ'קען עס גלייך נוצן אן קיין צוגרייטונג, איז עס א צורך המועד.

כשות (האפס/תבלין):

- **כשות שירו להטילה לשכר במועד** — א סארט געוואקס וואס מ'קען נוצן אין עסן/טרינקען (שכר = ביר). הגם עס איז מלאכה, איז עס א צורך. ווייל

- דער חילוק צווישן בויען א נייעם תנור (תלוי אויב ס'וועט אויסטריקענען אין צייט צו נוצן אויף יום טוב) און צובויען אויף אן עקזיסטירנדן תנור (מותר בכל אופן ווייל ס'איז א קלענערע ארבעט).

הלכה — פארשידענע מלאכות: מטות, רחים, אמת המים

דער רמב"ם: ומסרגין את המטות, ונוקדין את הרחים, ופוצחין להן עין, ומעמידין אותן, ובונים אמת המים של רחים.

פשט: מ'מעג פלעכטן חבלים פאר א בעט, רייניגן א מיל (ארויסנעמען וואס איז פארשטאפט), עפענען א לאך פאר אריינגיין ווייץ, אויפשטעלן א מיל, בויען א וואסער-קאנאל פאר א וואסער-מיל — אלץ ווייל עס איז צורך המועד (טוחן מעג מען דאך).

הלכה — זפת אויף חביות, צודעקן קציעות

דער רמב"ם: זופתין את החביות כדי שלא יפסד היין. וזופתין את הבקבוק מה שאין בו טורה. וסותמין פי החבית של שכר כדי שלא תפוג. ומכפין את הקציעות בכלי כדי שלא יאבדו.

פשט: מ'מעג שמירן זפת אויף חביות (כדי וויין זאל נישט ארויסרינען), צושטאפן שכר-פעסער, צודעקן געטריקטע פייגן.

חידושים:

- ביי א חבית (גרויס) איז דער היתר נאר ווייל ס'איז דבר האבוד (שלא יפסד היין). אבער ביי א בקבוק (קליין) מעג מען אפילו אן דבר האבוד, ווייל "מה שאין בו טורה" — ס'איז נישט קיין טרחה.

הלכה — מרכיך בגדים

דער רמב"ם: ומרכיך את הבגדים בידים לפי שהוא מעשה הדיוט. אבל אין עושין קשרי בית הידים לפי שהוא מעשה אומן.

פשט: מ'מעג אויפקנייטשן/צוקנייטשן בגדים מיט די הענט (מעשה הדיוט), אבער נישט מאכן פראפעסאנעלע קשרים/העמען (מעשה אומן).

הלכה — צפרני חמור, אבוס, סוס

דער רמב"ם: קוצצין צפרני חמור של רחים. ובונים אבוס לבהמה. וסוס שרוכב עליו מותר ליטול צפרניו ולתורכו.

פשט: מ'מעג שניידן נעגל פון א אייזל וואס דרייט א מיל, בויען אן אבוס (עסן-טראג) פאר א בהמה, שניידן נעגל פון א פערד וואס מ'רייט, און שיין מאכן זיין האר.

חידושים:

- ביי א סוס שרוכב עליו איז נישטא דער איסור פון "שהוא מנוול" (וואס ביי א מענטש וואלט געווען א ענין) — ביי א בהמה איז דער טעם פשוט אז ער זאל האבן א שיינע סוס צו רייטן.

הלכה — הרבעה, הקזה, רפואה

דער רמב"ם: ואין מרביעין בהמה במועד. אבל מקיזין על הדם. ואין מונעין ממנו רפואה.

פשט: מ'טאר נישט מרביע זיין בהמות אויף חול המועד. אבער הקזת דם און רפואה מעג מען — ווייל אויך ביי א בהמה איז דא דבר האבוד אז זי זאל נישט קראנק ווערן.

חידושים:

- דער לשון "ואין מונעין ממנו רפואה" — ער זאגט עס אין לשון נישט מונע זיין, וואס משמע אז מ'דארף זיך נישט צוריקהאלטן, ווייל עס איז א דבר האבוד.

הלכה — רפואה אויף חול המועד: שחיקת סממנים

דער רמב"ם: וכל מאכלות ומשקין שאינו מאכל בריאים אלא לרפואה... מותר לאדם לאכלן ולשתות במועד.

פשט: מאכלים/משקאות וואס זענען נאר פאר רפואה (וואס אויף שבת איז אסור מצד גזירת שחיקת סממנים) — אויף חול המועד מעג מען.

חידושים:

- **קשיא וועגן יום טוב:** דער רמב"ם זאגט "במועד" — וואס מיינט חול המועד. אבער וואס איז דער דין אויף יום טוב אליין? יום טוב איז דאך ווי שבת לגבי גזירות דרבנן. דער רמב"ם ברענגט נישט דעם דין פון יום טוב.

- אפשר ביי יום טוב איז דער דין אנדערש, ווייל די סממנים האט מען געקענט מאכן מערב יום טוב (ענליך צו פלפל). אבער ס'בלייבט אן אפענע פראגע — דער רמב"ם האט עס נישט מפורש געזאגט, און אין הלכות יום טוב איז עס אויך נישט קלאר געל.

ערנט געווארן. בפרט, גזירות וואס זענען "מפני המלאכה" (נאר אסור ווייל אפשר לעשותה מערב יום טוב) — דארף מען פארשטיין וואס איז דער דין ספעציפיש אויף יום טוב, און דאס בלייבט אומגעלייזט.

הלכה — אין מפנין מחצר לחצר במועדות

דער רמב"ם: "אין מפנין מחצר לחצר במועדות, לא מדירה לנאה... אבל מבית לבית באותה חצר [מותר]. ומביאין כלים שאינן צורך המועד מבית האומן, כגון כרים וכסתות... אבל כלים שאינן צריכין כגון מחרישה או צמר מבית הצבע אין מביאין. ואם היה מתיירא מהם שיגנבו — נותן לו שכרו ומניחן אצלו... אבל לא הביאו לביתו כלל."

פשט: מ'טאר נישט אריבעררוקן זאכן פון איין חצר צו דער אנדערער אויף חול המועד (ענליך צו שבת/יו"ט), אבער פון איין חצר צום אנדערן אין דער זעלבער חצר מעג מען (קלענערע טרחה). מ'מעג ברענגען כלים פון אן אומן (בעל-מלאכה) וואס מ'דארף פאר'ן מועד, אבער נישט כלים וואס מ'דארף נישט (ווי א מחרישה אדער צמר פון פארבער). אויב ער האט מורא אז דער אומן וועט גנב'ענען, באצאלט ער און לאזט עס דארט — אדער ברענגט עס צו א סטארעדזש, אבער נישט אהיים.

חידושים:

- דער היתר צו קויפן/פארקויפן אויף יו"ט (וואס מ'האט פריער געלערנט) גיט נישט אויטאמאטיש א היתר צו ברענגען די סחורה אהיים. דער היתר פון קויפן איז נאר כדי ער זאל האבן וואס צו עסן, אבער דאס מיינט נישט אז מ'מעג היימנעמען אלע כלים.

- דאס איז א זייער אינטערעסאנטע הלכה — דער קאסטומער באצאלט, אבער לאזט עס ביים אומן, אדער ברענגט עס צו אן אנדער פלאץ (סטארעדזש), אבער נישט צו זיך אהיים.

הלכה — איסור מלאכה בערב יום טוב

דער רמב"ם: "אסור לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כמו ערבי שבתות. וכל העושה מלאכה בהם אינו רואה סימן ברכה. וגוברים בו ומבטלין אותו על כרחו. אבל אין מכין אותו מכת מרדות ואין שום אדם מנדהו."

פשט: פון צייט מנחה טאר מען נישט ארבעטן ערב יו"ט, ווי ערב שבת. ווער עס ארבעט זעט נישט קיין סימן ברכה. מ'שרייט אויף אים און מ'מאכט אים אויפהערן, אבער מ'שלאגט אים נישט מכת מרדות און מ'לייגט נישט קיין נידוי.

חידושים:

הלכה — הולך ממקום למקום: מנהגי ערב פסח

דער רמב"ם: "הולך ממקום שעושין למקום שאין עושין — לא יעשה בישוב מפני המחלוקת, אבל עושה במדבר. והולך ממקום שאין עושין למקום שעושין — לא יעשה, נתן עליו חומרא מקום שיצא משם וחומרא מקום שהלך לשם. ואף על פי כן לא יראה בפניהם שהוא בטל..."

פשט: איינער וואס גייט פון א מקום שעושין צו א מקום שאין עושין — טאר נישט ארבעטן צווישן מענטשן (מפני המחלוקת), אבער מעג אין מדבר. פון מקום שאין עושין צו מקום שעושין — טאר אויך נישט (חומרא פון ביידע פלעצער), אבער זאל נישט דעמאנסטרירן אז ער יצט באטל.

חידושים:

- **וואס מיינט "מלאכה" אין דעם קאנטעקסט:** "מלאכה" דא מיינט נישט די 39 מלאכות פון שבת. מ'רעדט פון ארבעט/אומנות — אז מ'גייט נישט צו דער ארבעט, אז אומנעס/געשעפטן זאלן נישט אפן זיין. קאכן, ליכט צינדן, און אנדערע הויז-מלאכות זענען בכלל נישט אין דעם. דעריבער איז דער גדר פון "לא יעשה בישוב" לאגיש — ארבעט איז אלעמאל א פובליקע זאך, נישט עפעס וואס מ'טוט אינדערהיים.

- **דער עיקר כלל:** "לעולם לא ישנה אדם מפני המחלוקת" — א מענטש זאל נישט טון אנדערש ווי דער עולם ארום אים, כדי נישט צו מאכן מחלוקת. ביידע ריכטונגען (מקיל צו מחמיר, מחמיר צו מקיל) ווערן באהאנדלט מיט דעם זעלבן כלל.

- **פראקטישע הלכה ווען איינער גייט פון איין פלאץ צום אנדערן:** ווען איינער מופט אין א נייע שטאט, איז דאס זיין מקום, און ער דארף אננעמען לכל הפחות ברבים די מנהגים פון דער נייער שטאט. אבער ווען ער פלאנט צוריקצוגיין, איז ער נאר א באזוכער, און דער דין איז אנדערש — ער האלט חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם.

[דיגרעסיע: מנהג המקום אין היינטיגע צייטן]

דער ענין פון מנהג המקום איז כמעט נישט שייך אין אונזערע צייטן. אמאל האט א שטאט געהאט איין מנהג, און יעדער איינער האט זיך געפירט גלייך — דאס האט געמאכט אז דער עולם זאל זיין מער מאוחד, ווייניגער מחלוקת. היינט אבער, אנשטאט וואס מנהגים זאלן פאראייניגן, מאכן זיי מער פירוד — יעדער גרופע האט איר אייגענע מנהגים, איר אייגענע שול, איר אייגענע לבוש, און מען קען נישט אפילו דאוונען צוזאמען.

דער אריגינעלער דין פון מנהג האט געמאכט אלע גלייך — אלע אין איין שטאט פירן זיך איינס. היינט מאכט דער מנהג פונקט פארקערט: יעדער איינער גייט מיט אן אנדערע היטל, אן אנדערע לבוש, מען האלט זיך עקסטער, ביז עד כדי כך אז מען האט נישט חתונה מיט יענעם קינדער — "ווייסע זאקן אידן" מיט "שווארצע זאקן אידן" וכו'.

דאס איז א גרויסער איסור פון מחלוקת. דער כלל "לא ישנה מפני המחלוקת" — ווען מען קומט אין א שטאט וואו יעדער טוט אזוי, דארף מען זיך צושטעלן. חז"ל האבן גע'אסר'ט שמן גוים, יין עכו"ם וכו' כדי זיי זאלן נישט חתונה האבן מיט גוים — און דאס זעלבע פירוד עקזיסטירט היינט צווישן אידישע גרופעס. דאס איז אן איסור דאורייתא פון מאכן מחלוקת, און קעגן דעם גאנצן יסוד פון מנהג המקום.

הלכה — מלאכות וואס מ'טאר טון ערב פסח

דער רמב"ם: מוליכין ומביאין כלים מבית האומן... וגוזין מתחת רגלי בהמה, מצינוות לאשפה... ומשיבין שובכין לתרגולים.

פשט: געוויסע מלאכות וואס מען טאר טון חול המועד (ווייל זיי זענען לצורך, אדער וועגן הפסד), טאר מען אויך טון ערב פסח נאך חצות.

הלכה — תרגולות שישבה על הביצה

- דער רמב"ם זאגט "מן המנחה ולמעלה" אבער ספעציפצירט נישט אויב דאס מיינט מנחה גדולה אדער מנחה קטנה.

- אין מאנכע דרוקן שטייט דאס ווארט "לעולם" (אינו רואה סימן ברכה לעולם), אבער אין אנדערע דרוקן פעלט עס. אן "לעולם" איז דער פשט גרינגער — עס מיינט נאר אז פון יענער ארבעט וועט ער נישט האבן קיין נחת.

- **אן אינטערעסאנטער חידוש וועגן נידוי vs. מכת מרדות:** דער רמב"ם זאגט אז מ'גייט נישט מכת מרדות (ווייל ס'איז נישט א פולע איסור דרבנן), און קל וחומר נישט קיין נידוי. דאס איז מורה אז **נידוי איז חמור'ער ווי מכת מרדות**. דאס ווערט פארגליכן מיט דער הלכה אז א תלמיד חכם באקומט נישט נידוי נאר מלקות — וואס ווייזט אויך אז נידוי איז חמור'ער. דער חילוק: נידוי איז נישט בלויז א בושה, ס'איז א "סאושעל סענקשאן" — מ'רעדט נישט מיט אים, וואס איז ערגער ווי א פיזישע שטראף.

הלכה — ערב פסח: חמור'ער ווי אנדערע ערבי ימים טובים

דער רמב"ם: "שהעושה בה מלאכה אחר חצות" — מ'טוט אלע עונשים, אפילו נידוי. "ואין צריך לומר שמכין אותו מכת מרדות אם לא נדהו." "לפי שיום ארבעה עשר בניסן אינו כשאר ערבי ימים טובים, אשר יש בו חגיגה ושחיטת קרבן... ואינו נאכל אלא בלילה. ולפיכך יום ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים כמו חולו של מועד. וקל מחולו של מועד, ואין איסורו אלא מחציו ומעלה שהוא זמן השחיטה."

פשט: ערב פסח נאך חצות איז חמור'ער ווי אנדערע ערבי יו"ט — מ'גייט מכת מרדות און אפילו נידוי. דער טעם: י"ד ניסן איז אליין א מין יו"ט — מ'ברענגט חגיגה און שוחט'ט קרבן פסח. דעריבער איז ערב פסח אסור במלאכה מדברי סופרים ווי חול המועד, אבער קל'ער — נאר פון חצות (זמן שחיטה), נישט דעם גאנצן טאג.

חידושים:

- דער רמב"ם'ס סברא פארוואס ערב פסח איז חמור'ער: י"ד ניסן האט אן אייגענע קדושה — מ'ברענגט קרבנות (חגיגת י"ד און קרבן פסח). קרבן פסח איז אן אינטערעסאנטע קרבן — מ'שחט'ט עס ביי טאג אבער מ'עסט עס נאר ביינאכט.

- ווען ס'וואלט געווען ממש ווי חול המועד, וואלט דער גאנצער טאג אסור געווען. דער רמב"ם זאגט אז ס'איז "קל מחולו של מועד" — נאר פון חצות, ווייל דאס איז זמן השחיטה.

- **פאר חצות אויף ערב פסח** — דער איסור איז תלוי אין מנהג: "מקום שנהגו לעשות עושין, מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין." דער איסור דרבנן פון נאך חצות איז קאטעגאריש אויף אלע, אבער פאר חצות ווענדט זיך אין מנהג המקום.

הלכה — דריי אומניות וואס מ'מעג אנהייבן ערב פסח

דער רמב"ם: "לא יתחיל כתחילה לעשות מלאכה בארבעה עשר אפילו אם יכול לגמור קודם חצות, אלא שלש אומניות בלבד הן שמתחילין... החיטין, ספרים, וכובסין. שאר אומניות אם התחיל בהם קודם ארבעה עשר [גומר עד חצות]. שאין אנו צריכין לשאר אומניות לצורך הרגל."

פשט: אפילו אין א מקום שנהגו לעשות, זאל מען נישט אנהייבן א נייע ארבעט ערב פסח. אויסנאם: שניידערס, שערערס, און וועשערס — ווייל דאס דארף מען לכבוד יו"ט. אנדערע מלאכות וואס מ'האט שוין אנגעהויבן פאר י"ד מעג מען ענדיגן ביז חצות.

חידושים:

- דער היתר פון די דריי אומניות איז ספעציפיש ווייל זיי זענען לצורך הרגל — מ'דארף זיין אנגעטון, געשארן, און מיט ריינע קליידער לכבוד יו"ט.

זעט אויס אז עס איז דא א לעוועל-חילוק: ערב פסח מעג מען, אבער יום טוב גופא נישט. מעגליך אז ס'איז נישט אזא גרויסער הפסד, אדער אז די ביצים זענען שוין ענעוועי קאליע.

- חילוק צווישן אוועקשטעלן א נייע הון און צוריקשטעלן די זעלבע: אוועקשטעלן א נייע תרנגולת איז "א גאנצע פראדזשעקט" — א מער אינוואלוירטע מלאכה. אבער צוריקשטעלן די זעלבע הון וואס איז אנטלאפן איז גרינגער, דערפאר מעג מען דאס יא טון אפילו במועד.

סיום

מיט דעם האט מען געענדיגט הלכות שביתת יום טוב — בריך רחמנא דסייען.

דער רמב"ם: "תרנגולת שישבה שלשה ימים על הביצה ומתה, משיבין אחרת תחתיה בארבעה עשר. אבל במועד אין משיבין. אבל אם ברחה במועד מחזירין אותה."

פשט: א הון וואס האט געזעסן דריי טעג אויף אייער און איז געשטארבן — מען מעג ערב פסח (י"ד ניסן) אוועקשטעלן אן אנדערע הון אויף די אייער, כדי שלא יפסדו הביצים. אבער אויף יום טוב אליין טאר מען נישט אוועקשטעלן א נייע הון. אויב אבער די זעלבע הון איז אנטלאפן במועד, מעג מען זי צוריקשטעלן.

חידושים:

- פארוואס טאר מען נישט במועד — ס'איז דאך דבר האבד? חול המועד טאר מען דאך טון מלאכה פאר דבר האבד, און אויב די אייער וועלן קאליע ווערן, איז דאס דאך א הפסד? עס בלייבט אן א קלארע תירוץ — אבער עס

תמלול מלא

פרק ח' פון הלכות שביתת יום טוב: הלכות חול המועד

הקדמה: סיום ספר זמנים חלק א'

Speaker 1: א גוטן, טייערע אידן. מיר לערנען היינט פרק ח' פון הלכות שביתת יום טוב, דער לעצטער פרק אין הלכות שביתת יום טוב. מ'קען זאגן אז דא ענדיגט זיך די ערשטע האלב פון ספר זמנים. ספר זמנים איז א גרויסער ספר, ס'איז צוויי מאל אזוי גרויס ווי די פריערדיגע ספרים וואס מיר האבן געלערנט, און אין שבתי פרענקל איז עס צעטיילט אויף צוויי בענדער, סאו דא ענדיגט זיך דער ערשטער באנד. איך האב געזען נאך אן אנדערע דרוק אויך מיט צוויי בענדער אויף דעם. אבער ס'מאכט א סענס, ווייל דאס איז די כלל'דיגע הלכות - הלכות שבת, שביתת עשור, שביתת יום טוב, עירובין, יא, ס'איז אלעס אזוי ווי שבת און ענינים כלליים פון שביתה. און נאכדעם קומען די פרטיות'דיגע הלכות פון יעדן יום טוב, חמץ ומצה, וואס איז אנדערש יעדן יום טוב.

מהות חול המועד

און וואס מיר האלטן אין דעם לעצטן פרק לערנט מען די הלכות פון חול המועד. אויב מ'ווייל זיין אביסל קלארער און זאגן, אין יום טוב איז דא דער עיקר יום טוב, וואס מיר האבן געלערנט אלע גדלים פון מלאכה המותרת והאסורה ביום טוב. סוף הלכות יום טוב, סוף פרק ו', האבן מיר געלערנט נאך די אנדערע זאך פון יום טוב, וואס דאס איז די שמחה פון יום טוב מיט די כבוד ועונג פון יום טוב, וואס דאס איז די פאזיטיווע אזוי ווי וואס מ'טוט אין יום טוב. נאכדעם, די לעצטע צוויי פרקים רעדט זיך פון הלכות חול המועד. סאו די עיקר הלכות פון חול המועד האבן מיר שוין געלערנט אין פרק ז', אלע כללים מער ווייניגער פון מלאכות חול המועד. אין דעם פרק קומט צו נאך אפאר פרטים, בעצם אין די הלכות וואס מיר האבן געלערנט פריער, לכאורה ממש אלס קעיסעס, אזוי ווי ציורים וואס מ'האט געלערנט אין די משנה און אין די גמרא וואס דער רמב"ם דארף ברענגען, ווייל ער ברענגט דאך יעדע פרט אין די גמרא. איך מיינ אז קיין איינע פון די זאכן איז נישט נוגע, איך האב נישט קיין פעלד און אזוי ווייטער.

איך מיינ אז די הלכות יום טוב איז לפי ערך גאנץ גרינג, ווייל מ'זאגט אז ס'איז אזויווי שבת, מ'טאר נישט טון קיין מלאכות. סאו, ווען ס'איז מועד ווייסט מען וואס מ'האט צו טון, ווען ס'איז חול ווייסט מען אויך וואס מ'האט צו טון. ווען ס'איז אזא קווי, ווען ס'איז אזא חול און מועד, די נאמען אליין איז "חולו של מועד", ס'איז מועד אבער ס'איז חול, דארף מען אונז אסאך זאגן. מ'זאגט נישט אז ס'איז אסור ביי מלאכות, ס'איז נישט נישט מיט מלאכות, אבער ס'איז אסור ביי געוויסע מלאכות. קומט מען מיט אסאך הפסד, צורך יום טוב, צרכי רבים, נישט צופיל טרחא, נישט קיין מעשה אומן. ס'גייט זיין פשוט'ע נאך הלכות פון דעם. ס'איז נישט אבער דא מער דיטיילס ווי אין הלכות יום טוב. נאר וואס ס'שטערט אונז, יעדע הלכה אויך

נאך שבת, נאך הלכות יום טוב, אלעס איז פול פון ספעציפישע ציורים, ספעציפישע מציאות'ן וואס די חכמים האבן געמאכט אויף דעם א הלכה, אדער געזאגט וואס די הלכה איז. אויב היינט איז אביסל אנדערש, איז זייער שווער אפילו צו לערנען פון דעם. ס'איז אלץ אזוי ווי אביסל היסטאריש, וויאזוי מ'פלעגט זיך פירן צו שעפן די וואסער פאר די פעלד, און אין וועלכע אופן די חכמים האלטן צו ווייניגער טרחא אדער מער נצרך וכדומה.

דיגרעסיע: צו מען איז מקיל אדער מחמיר אין חול המועד

Speaker 2: וואס זאגט אסאך מענטשן זאלן זיך מקיל מער וויפיל אין טרוקענע הלכה איז משמע?

Speaker 1: אבער מ'קען הערן, ווייל דער ענין איז דאך כדי ס'זאל נישט אויסקוקן ווי א וואכעדיגע טאג. ס'איז דאך נישט בעצם אסור מלאכה. ס'איז דאך א טאג וואס מ'רעספעקטלט, מ'געבט עס א געוויסע חדר הבנים. זאגט דער רמב"ם, אז ס'זאל נישט אויסקוקן ווי א רגע'לע וואך. איך ווייס נישט אז מ'איז מקיל מער, איך מיינ אז מ'איז מחמיר מער ווי מ'דארף. שרייבן איז גראדע נישט אסור לויט די רמב"ם. דער רמב"ם האט געזאגט אז שרייבן מעשה הדיוט איז מותר אין גירוש לימוד. דער רמב"ם, ס'שטייט אין שולחן ערוך אז מ'פירט זיך צו שרייבן מיט א שינוי, אבער שרייבן איז גראדע איין זאך וואס מ'מעג יא, לויט דער רמב"ם. און דאס זאג איך, מ'איז מער מחמיר ווי דער עיקר הדין.

נו, וואס איז שלעכט? מ'מעג. די אלע זאכן מעג מען. יא, לכאורה, ווייל ס'איז די צורך המועד לכבוד המועד. מען מעג גיין אין פאבריק אויך אויב מען האט נישט קיין געלט. ניין, מיר שוין אין דעם יאכל. עס האט מיר פארציילט א איד, ער איז געווען אין סקווירא. ער האלט אין סקווערער רבי, און דער סקווערער רבי איז ארויסגעקומען אין בית המדרש חול המועד. ער האט געזען אז ער איז א תלבות זיצן אין בית המדרש חול המועד און ער האט געפרעגט, וואס הייסט? דו גייסט שוין דער ארבעט? זאגט ער, וואס הייסט חול המועד? זאגט ער, דו האסט שוין געצאלט אלע דינע חובות, און דו האסט נישט געצאלט, וועסטו גיין ארבעטן אויף חול המועד. זאגט ער, האט ער אנגעקוקט.

דער ירושלמי וועגן מלאכה בחול המועד

וואס האב איך דיר געוואלט זאגן? אה, דאס וואס דו זאגסט אז דאס, דאס איז למעשה הירושלמי, וואס מ'האט געברענגט אין אנהייב פון די פריערדיגע פרק, דער מגן משנה, איינע פון זיינע ראיות אז ס'איז דרבנן, וואס מ'האט געלערנט אז ס'איז מחלוקת רמב"ם מיט רמב"ן. דער רמב"ן האט געזאגט אז ס'איז מדאורייתא, און דער רמב"ן זאגט אז ס'איז מדרבנן, און ער ברענגט א ירושלמי. וואו איז עס? ס'איז געווען איינער האט געזאגט אין די ירושלמי. **אמר רבי אבא בר ממל, אילו היה מי שימנה עמי, הייתי מתיר מלאכה בחולו של מועד.** ס'איז געווען א צדיק, ער האט געזאגט, ווען ער האט מסכים עמי מי הרבנים, וואלט ער בכלל מתיר געווען ארבעט בחול המועד.

גרעסערע ארבעט, דאס טאר מען שוין נישט טון. דאס איז טאקע די היתר אז וועגן דבר האבד מעג מען ארבעטן, איז אויך נאר ווי לאנג ס'איז נישט זייער א גרויסע טרחה. אבער אויב איז עס פסקו, און דעמאלטס דארף מען טון מער, א גרעסערע עבודה, מ'דארף גראבן, מ'דארף טון ערנסטע זאכן, איז דארף מען נישט טון.

דיון: וואס מיינט "פסקו"?

Speaker 2: די ווארט איז נישט די גראבן. די ווארט איז אז מיט אזא סארט נהר וואס איז פוסק געווען, אדער אפילו וואס קען זיך פוסק זיין, טאר מען נישט משקה זיין דערפון, אפילו ס'איז נאך דא אין דעם אביסל וואסער, ווייל די חכמים זענען חושש אז ער גייט מוזן טון מער ארבעט, אזוי ווי א גזירה. יא, דאס איז די טייטש.

Speaker 1: פסקו מיינט אז ער האט אויפגעהערט די סטריעם, אבער ס'איז נאך דא עפעס וואסער אין די נהר.

Speaker 2: יא, ווייל ער זאגט נישט אסור ללחך וואסערער דו האסט צוגעלייגט זאכן. ער זאגט, וואס איז אסור איז צו משקה זיין פון די נהר וואס האט שוין פוסק געווען, וואס שלעפט שוין נישט פון די גרויסע וואסער. סתם, ווייל פריער האבן מיר געלערנט **לא ידלה וישקה מן הבריכה**, נשי תורה הגדול, איך משכים מן הבריכה.

Speaker 1: אהא. ס'זאל נישט שלעפן וואסער פון ווייט אוועק. פריער האבן מיר געלערנט אז מ'זאל נישט ברענגען וואסער פון ווייט אוועק, נאר פון די נאנטע נהר. און דא זאגט ער, דאס איז אויך נאר ווען די נהרות ווערן פול א גאנצע צייט, ס'איז נאך נישט פוסק. אבער אויב איז עס פוסק, זאגסטו, דאס איז די ווארט? נישט אז דאס איז אליין, נאר אז ס'וועט ברענגען צו טון מיטן.

Speaker 2: ניין, ער זאגט אז מ'איז משקה פון די נהר. ער זאגט נישט אז מ'טאר נישט ברענגען פון ערגעץ אנדערש. יענץ האט מען שוין געלערנט אז מ'טאר נישט.

Speaker 1: צו ברענגען צו טון מער ארבעט. יא, יא, בכונה. אקעי.

און אויך די טירחא, נישט אז ער גייט גראבן, ער גייט מוזן שלעפן מיט זיין עמער פון ערגעץ זייער ווייט. ער וועט פשוט שלעפן. נאכאמאל, נישט א גרעסערע טירחא, ס'איז די זעלבע טירחא יעצט. אבער אויב ער גייט גיין נעמען פון דעם פלאץ וואס ס'איז דא זייער ווייניג וואסער, ווייל ס'איז שוין אויפגעהערט צו קומען, גייט ער שטיין מיט זיין שעפל, ער וועט זען אז ס'איז נישט דא, וועט ער גיין שלעפן פון ערגעץ אנדערש, וואס דאס איז די גזירה וואס מ'מעג נישט.

בריכות שאמת המים עוברת ביניהן

און נאך אן אופן וויאזוי מ'פלעגט משקה זיין אזא בית השלחין, אונז האבן מיר געהאט בריכות, pools פון וואסער. איז אזוי, בריכות וואס ווערט פול פון זיך אליין ווייל ס'לויפט דארטן א stream פון וואסער, איז **מותר להשקות מהם**. אבער א בריכה וואס מ'דארף שטיין און אנפילן אדער טון א גרעסערע ארבעט, דאס טאר מען נישט. ס'איז די זעלבע זאך, די זעלבע זעלבע הלכה. אפילו א בריכה וואס איז נישט קאנעקטעד צו די stream טאר מען נישט. אויב ס'איז קאנעקטעד, טאר מען.

Speaker 2: וואס איז צוויי פארנטס? דא ווען ס'איז הנאה פון א גארנא איז דא א בריכה?

בריכה שנתמלאה מבית השלחין

ס'איז דא א מין אופנים וואס מ'באוואסערט א... נישט זענען באוואסערט, וויאזוי ס'קומט אן די וואסער, זענען נאנט. וכן, נאך א דריטע אופן וואס איז אקעי.

וכן, בריכה שנתמלאה מבית השלחין, ועדיין היא נוטפת. אויב נאך די בית השלחין איז דא נאך א בריכל צו ארייננעמען די איבריגע וואסער, וואס רינט ארויס ווען מ'האט שוין געגאסן צופיל אין די בית השלחין, און ס'רינט ארויס ווייטער, יא? ס'איז די נעקסטע, ס'איז די נעקסטע. **מותר להשקות**

ער האט געזאגט, פארוואס? **כלום אסרו אלא כדי שיאכלו וישתו וישמחו ויעסקו בתורה, ועכשיו אוכלים ושותים ופוחזים.** זאגט ער, יא? דער ענין פארוואס מ'האט געמאכט חול המועד איז כדי מ'זאל נישט זיין ביזי מיט ארבעט, מ'זאל קענען האבן אזא חצי לכח וחצי להשם. אבער למעשה, זאגט ער, מען שיכור'ט זיך אן, מען טוט נישט א האלבע טאג תורה. ס'זאל זיין ענדערש א געהעריגע טאג וואס מען ארבעט. זאל מען שוין גיין ארבעטן, נישט פארברענגען די צייט. דאס איז א ראייה, איך זאג, דאס איז אזוי ווי דו זאגסט, אז תלוי אין די מצב וכדומה. דאס איז די ראייה, אז די חכמים האבן געוואלט א געוויסע מצב, און די איסטרי מלאכות זענען כדי צו מחזק זיין די סארט מצב.

סיכום תוכן הפרק

אקעי, ענינועיס, צוריק צו די נושא פון די פרק איז נאר פרטים פון ווי ס'טוט מלאכות, און די סוף פרק רעדט זיך וועגן נאך איין זאך, ס'האט נישט בעצם אינטלעך תלות חול המועד, ס'איז נאך א זאך פון מלאכות יום טוב, פון מלאכה בערב יום טוב, צו ווי מ'מעג טון וועלכע ערב יום טוב, ערב פסח איז אנדערש וכו'.

הלכה א: השקאת בית השלחין במועד

אקעי, זיי האבן געדענט אין פאריגע פרק אז א בית השלחין, א בית השלחין איז, דער רמב"ם זאגט, בית השלחין מיט א ה"א, איז א פעלד וואס מ'דארף אנטרינקען, א דורש'דיגע פעלד. און מ'האט געלערנט דארטן אז מ'מעג, ווייל ס'איז א הפסד, אז נישט נישט קיין די פעלט. דא גייט ער אריין מרחיב זיין אויף דעם, און היות אז ס'זעט אויס אז ס'איז אפאר הלכות, האט ער עס נישט דארטן אריינגעלייגט ווי אזא שטיקל תנאי ענין אין הלכה, נאר ער מאכט דערפון א נייע הלכה.

נהרות המושכין מן האגמים

זאגט ער אזוי, דאס וואס מ'האט געלערנט אז מ'מעג משכים זיין א בית השלחין, זאגט ער אזוי, פון וואו מעג מען? זאגט ער, **נהרות המושכים מן האגמים** דער וועג וויאזוי מ'פלעגט אנטרינקען פעלדער איז געווען אז מ'האט געבויעט פון א נאנטע נאר האט מען ממשיך געווען וואסער, מ'האט געמאכט אז די סטרים זאל לויפן, סתם האט מען געמאכט די ערד אביסל שיף, ממשיך געווען וואסער פון דארטן. איז נהרות המושכים מן האגמים, אזעלכע נהרות וואס ציט וואסער פון אגמים, פון טייכן. נהרות מיינט קלענערע געבויעטע... געווענליך, אגם מיינט א לעיק, אזוי ווי מיר זאגן א רעזערוואר, און נהרות מיינט אזוי ווי א ריווער, אזוי ווי דא מיינט עס א שטאטקע. ס'איז נישט פארקערט. די ווארט איז... נהרות, עקזעקטלי, נהרות דא זענען די קאנאלן, קענסטו זאגן. קליינע קאנאלן וואס מענטשן בויען צו שלעפן וואסער פון די גרעסערע לעיק צו זייער פעלד. איז **מותר להשקות מבית השלחין במועד**, מעג מען טון די ארבעט אז די נהרות זאלן ברענגען וואסער פון דארט.

Speaker 2: נישט טון די ארבעט. לכאורה דארף מען שעפן פון די נהר אריין אין די פעלד.

Speaker 1: ס'גייט יא ביז די פעלד, אבער ס'איז נישט גענוג, ס'גייט נישט אריין אין די פעלד. ס'איז דא די נהר אויף די זייט פון די פעלד.

Speaker 2: די נהר איז נישט משקה גארנישט, ס'פארפלייצט נישט.

Speaker 1: סאו, ענד, ס'גייט יא ביז די פעלד?

Speaker 2: ניין, ס'גייט נישט אריין אין די פעלד. וואס דו האסט דא, פשוט אזוי האט מען א זאמלונג פון וואסער, פון וואו צו נעמען נאכדעם כלים און אריינגיסן אין די פעלד.

תנאי: ובלבד שלא פסקו

Speaker 1: איז די הלכה אז **מותר להשקות מבית השלחין במועד**, ווייל ס'איז נישט אזא גרויסע עבודה. די וואסער איז נאנט, מ'דארף טאקע שטיין און אנשעפן, אבער ס'איז נישט אזא גרויסע טרחה. **ובלבד שלא פסקו**, דאס איז נאר אויב ס'רינט טאקע די וואסער, די וואסער קומט אן ביז די נאנטע נהרות. אבער אויב איז עס פסקו, און מ'דארף גראבן, מ'דארף טון

דער אופן וואס ס'איז אסור זיכער איז ווען ס'איז נישט קיין הפסד, ס'איז נאר ליפות. און... איך בין מסכים.

דאס זאג איך, די מיטלסטיגע קעיס, ווען ס'איז א הפסד, אבער א גרויסע טירחא, האט מען עס נישט געלערנט קלאר קיינמאל וואס די הלכה איז. איך וואלט געטראכט, אזוי ווי מיין כלל פון אלע דרבנות, אז ווען ס'איז נישט דא קיין וועג, מעגן די ווארט איז דא א וועג. געווענליך איז דא א וועג משקה צו זיין אן א דלוי אדער אויף א גרינגערע אופן. אזוי וואלט איך פארשטאנען די הלכות. אבער אויב איינער איז צו זיין נוגע למעשה, פרעגט דער רב, ווייל נאך זאכן וואס מ'טוט נישט, ווייל ס'פעלט נישט אויס אזוי שטארק און ס'איז טורח.

הלכה ג: עוגיות ואמת המים

עוגיות איז מתם א לשון עג עגלות, א רינגיגע קליינע פול פון וואסער. מ'פלעגט מאכן אזעלכע לעכעלעך. ארום די צמחים האט מען געמאכט אזא קליינע... מ'מאכט נאך אלעס.

זאגט דער רמב"ם, **אין עושיין איגרעס**, מ'טאר נישט מאכן די לעכער, גראבן די לעכער **בעיקרי הגפנים** ביי די שרשים פון די ביימער פון טרויבן, **כדי שיתמלאו מים** אז ס'זאל זיין דארטן ווייטער, אז ס'איז א טרחה אויף יום טוב.

אבער **ומועה עשיות**, אויב מ'האט שוין געגראבן די איגרעס, נאר **ונתכלתלי**, מ'דארף עס טון ארבעט צו אפקיפן און עס פארבעסערן, איז אריינגערמאנט עס יא מתקן זיין אויף יום טוב, ווייל דאס איז נישט אזא טרחה. וכן. אדער ווייל ס'איז א צורך. ער זאגט אז ס'איז נישט אזא צורך, מ'איז שוין דא, מ'דארף עס נאר אביסל פאררעכטן.

תיקון אמת המים

ובכן, אמת המים שנתקלקלה. די זעלבע זאך אמת המים פאר אנדערע צמחים, יא? אנדערע סארט אמת המים. אויך די אמת המים וואס ברענגט צו דעם פעלד, סאמאהו. די פריערדיגע וואס ברענגט צו די בריכה, וואטעווער. יא, איז מתקן. דאס הייסט, מאכן א נייע טאר מען נישט גראבן אמת המים, אבער מתקן אמת המים מעג מען יא פיקסן אויף חול המועד.

כיצד? און ער מסביר'ט וואס די פיקסן איז. וואס איז עמוקה טפח? אויב איז עס שוין טיף א טפח, **חופר בה עד ששה טפחים**, מעג מען גראבן ביז עס ווערט זעקס טפחים. אויב איז עס שוין צוויי טפחים, **חופר בה עד שבעה טפחים**. דאס הייסט, מען מעג צולייגן פינף טפחים. דאס איז בעסיקלי די הלכה וואס שטייט דא. נאכאמאל, מען מעג צולייגן פינף.

2 Speaker: ניין, נישט דאבל. מען מעג צולייגן פינף טפחים. פון איין טפח מעגסטו צולייגן נאך פינף, ווערט עס זעקס, און צוויי לייגסטו צו פינף, ווערט עס זיבן. אזוי זעט אויס.

דיסקוסיע: וואס איז דער יסוד פון דעם חילוק?

מיר זעט אויס אז די ווארט איז נישט טרחה, ווייל אויב טרחה, מאכן א נייע פון איין טפח איז א קלענערע טרחה ווי מאכן פון איין טפח פינף טפחים.

2 Speaker: וויאזוי ווייסטו? האסטו אמאל געגראבן א לאך? אפשר נישט. איך האב נישט קיין אנגא. איך מיינן אז די ווארט איז דא, אנהייבן א נייע זאך איז א וואכעדיגע זאך, איז א וואכעדיגע זאך וואס מען טוט יעצט אין פראדזשעקטס. אבער פיקסן... ס'איז זיכער אז מאכן פון איין טפח פינף טפחים... איך בין נישט זיכער. דו ביסט זייער זיכער. איך בין נישט זיכער. איך האב שוין געגראבן אין מיין לעבן, ס'ווענדט זיך. אמאל די אנהייב איז די שווערע. איך בין נישט זיכער.

בקיצור, דו ביסט גערעכט אז די ווארט טרחה, בכללות די ווארט טרחה איז אביסל סובדזשעקטיוו, ס'איז נישט וויפיל... יא, ס'האט צו טון מיט וויאזוי ס'מאכט א גאנצע נייע מעשה. דו ביסט גערעכט אז דאס קען הייסן מער טרחה. אבער איך ווייס נישט אין די פאל, איך ווייס נישט פונקט. ער טוט מלאכות אין חול המועד, ער טוט נישט מלאכות, ער פיקסט נאר זיין פעלד.

הימנה בית שלחין אחרת, מעג מען נעמען פון די בריכל צו די נעקסטע בית השלחין.

והוא, אבער והוא שלא פסק המעין המשקה בית שלחין העליון, אז ס'איז נאך אלץ דא די stream וואס פילט אן די ערשטע... סאו ביידע מוזן זיין נאך אלץ צוויי די נעקסטע. סטעפ דארף זיין נאך אלץ מנטף, און סיי דער מקור דארף נאך זיין קאנעקטען מיט זיין מקור. ווען דער אויבערשטער איז טרוקן, דעמאלטס טאר מען אויך נישט פאר די צווייטע, אפילו ס'איז דא וואסער אין די צווייטע... אפילו ס'איז נאך מנטף, עקזעקטלי.

סאו דאס איז אלעס פרייט, אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער, מ'טאר משקה זיין ווייל ס'איז א צורך, אבער מיט א גרויסע טרחה טאר מען נישט. איז ממילא דא שטייט פרייט, וועלכע אופן קען עס זיין א טרחה, און וועלכע אופן קען עס נישט זיין קיין טרחה. און אזוי ווייטער.

ערוגה שחציה נמוך וחציה גבוה

א ערוגה, א פעלדעלע, **שחציו נמוך וחציו גבוה**, וואס איז אזוי ווי, לאמיר זאגן, אויף א בארג, און א חלק איז אונטן און א חלק איז אויבן. איז, נעטשורלי, די וואסער רינט אראפ. איז ווען מ'וויל באוואסערן די אויבערשטע, דארף מען נעמען טעפעלעך וואסער פון די אונטערשטע און ארויפגיין אויבן אויף די בארג, אויף די בערגל, אז דארטן זאל אויך אנקומען די וואסער. אבער דאס איז אבער זייער שווער.

"לא ידלה ממקום נמוך להשקות מקום גבוה אשר יטרח יסור", דאס איז א גרויסע טרחה. דערפאר וועגן דעם טוט מען פארקערט.

היתר דלייה לצורך אכילה יום טוב

וואס מעג מען אבער יא? דאס וואס מיר האבן פריער געלערנט אז מ'טאר נישט לעבן מיט א דלי טאר מען נישט. אבער ווען טאר מען יא? **"ומותר לדלות מים ולהשקות הירקות כדי לאכלן במועד"**. די ירקות וואס מ'דארף עסן אויף יום טוב מעג מען יא דולה זיין וואסער זיי צו באוואסערן.

סאו ס'איז מסתמא א המשך אויף די זעלבע ערוגה רעדט מען יעצט, יא? אויף די ערוגה מעג מען יא גיין פון אונטן אויף ארויף אויף א מער לימיטעד פארנעם, פאר די ביסל ירקות וואס מ'גייט דארפן עסן יום טוב.

חידוש: דאס הייסט אז דבר האבד האט מען נישט מתיר געווען אזא גרויסע טרחה, אבער ווען ס'איז אויך צורך יום טוב האט מען יא מתיר געווען אפילו א גרעסערע טרחה.

דיסקוסיע: וואס איז "ליפות"?

זאגט דער רמב"ם, אבער דאס איז נאר אויב די ירקות וועלן בכלל נישט זיין גוט צו עסן יום טוב. אבער **"אם בשביל ליפות"**, אבער אויב... איך זע אז ס'איז דא צוויי טייטשן דא. אדער אויב... איך האב אויך געמיינט אזוי ווי דו, אז ס'מיינט אז ס'איז שוין גוט און דו ווילסט נאר מאכן שנער. אדער ער זאגט אז ער מיינט סתם, נישט כדי לאכלה, נאר סתם ליפות.

2 Speaker: ס'מאכט נישט קיין סענס. ס'וואלט געדארפט זיין... ניין, ס'וואלט געמאכט מער סענס וואס דו טראכסט. ער זעט אויס אזוי שטייט אין די גמרא, אבער... דו ביסט גערעכט. פארוואס שטייט ער? אפשר אלעמאל... ניין, ירקות... און וואס איז די ליפות? איך וויל וויסן... ס'קען יא זיין אזא זאך. איך וויל נישט אויף צו עסן יום טוב. דאס איז די טייטש פון ליפות. איך פלעג נישט וועגן דעם מאנג וואס די מפרשים ברענגען.

ליפות אסור ווייל ס'איז נישט קיין צורך המועד, אזוי זאגט ער. זעט אויס אז אין אנדערע ווערטער, ס'וועט נישט ווערן נפסד. דאס איז די ווארט, דו דארפט געדענקען. אויב ס'ווערט נפסד, מעג מען אפילו שלא לצורך המועד.

סאו דען, ווען איז עס אסור? יא? דאס איז דאך דער כלל.

2 Speaker: איי, מיט א גרויסע טרחה, נישט קלאר צו אונז קיינמאל. ניין, ניין, קען נישט זיין. אבער ס'איז דא א וועג יא, מ'דארף טרעפן א וועג יא. דא רעדט מען דאך... ס'קען דאך נישט זיין אז מ'וועט מאכן א הפסד. די זאך וואס איז א הפסד, איז דאך מותר. און אויב די ירקות גייען ווערן רוינד,

דיירעקשאן. דאס מעג מען טון, דאס איז נישט א גרויסע טירחא. און די זעלבע זאך, **ולפתוח נהר שנסתם**, א נהר וואס איז געווארן פארשטאפט און די וואסער רינט נישט ווייטער, ווייל ס'קומט נישט אריין וואסער, עפענען א פלאגעדזש, וואטעווער, דאס מעג מען יא.

מ'כאפט זיך, אז מ'מעג פיקסן זאכן, מ'טאר נישט מאכן א נייע זאך. ס'איז א גרויסע ענין. ס'איז א חול המועד. יא.

בורות פון יחיד

יא, בורות. מ'האט פריער געלערנט אז מ'מעג טון צרכי רבים. איז געשטאנען דארטן אז מ'מעג גראבן בורות שיחין ומערות פאר די רבים. עולי רגל דארף מען האבן קוועלער, מעג מען. אבער פון יחיד טאר מען נישט גראבן.

וואס מעג מען יא טון? **אם היה צריך להם**, מ'דארף עס האבן פאר וואסער פאר יום טוב, **חופרן ומסיידן**, מ'מעג עס רייניגן, אויסרייבן פון די שמוץ, און אויפרישן. און די זעלבע זאך מעג מען **סותמין סדקיהם**, אויב ס'מאכט זיך שפאלטנס אז די וואסער אנטלויפט, מעג מען דארטן שמירן וואס מ'דארף. **אבל לא יחפור אותן לכתחילה**.

ווייטער, **וכונסין לתוכן מים**, מ'מעג אריינגיסן וואסער אין די בורות, **אף על פי שאינו צריך להן**, אפילו מ'גייט נישט דארפן די וואסער אויף יום טוב, דאס מעג מען יא טון, ווייל אריינגיסן וואסער אין א בור איז נישט קיין גרויסע ארבעט. אנדערש ווי וואסערן א פעלד, זעט אויס אז ס'איז א גרויסע ארבעט, אבער דאס איז פשוט, ער האט וואסער און כלים, ער דארף עס אויסגיסן אין די בור, דאס מעג מען טון אפילו מ'דארף עס נישט.

נברכת

און די נעקסטע זאך, **ועושיין נברכת במועד**, מ'מעג מאכן א נברכת. דער רמב"ם זאגט אונז נישט דא וואס טייטשט נברכת, אבער די מפרשים זאגן אז ווי דער רמב"ם האט געלערנט איז אז א קליינע פול, אנדערש ווי א בריכה וואס איז א גרעסערע פול, איז א קליינע פול. צו נוצן פאר א שטיקל וואש מאשין, איך ווייס דארטן, וואשן וועט. די בריכה איז די גרויסע, און די בריכה איז די קליינע.

איז די קליינע, פריער האבן זיי געמיינט אז מ'טאר אפילו נישט מאכן א טפח, אבער די גאנצע איז געווען ווען מ'ארבעט אויף א פעלד, זעט אויס אז ס'איז אלעס מער ארבעט. מען מעג מאכן פאר די בגדים וועגן, זעט אויס אז... ס'איז דאך אביסל אינטערעסאנט, ווייל מ'טאר דאך נישט וואשן די בגדים אין מועד, דאס האבן מיר אונז געלערנט פאריגע... אקעי, ניין, דאס איז אפשר נוצן עס פאר אנדערע זאכן. אקעי.

דער ראב"ד'ס מחלוקת

אבער אויפ'ן פלאץ, דער ראב"ד קריגט זיך אויפ'ן בלאט, און ער זאגט אז נברכת איז אינגאנצן עפעס אנדערש, עפעס האט צו טון מיט א קבר. דער ראב"ד האט פארשטאנען פון די קאנטעקסט אז דער רמב"ם לייגט אריין די נברכת נעבן די אלע זאכן וואס מען נוצט אויף צו וואסערן, האט ער פארשטאנען אז ס'איז עפעס א זאך פון די משפחה. זאגט דער ראב"ד, ניין, נברכת איז בעצם צו גראבן א קבר. דאס איז בעיסקלי דער ראב"ד'ס פשט. ריט.

אבער דער ראב"ד זאגט אן אינטערעסאנטע שטיקל היסטאריע, אז אמאל אין די צייטן פלעגט מען נישט לאזן דעם מת אין דעם קבר וואס אונז רופן היינט א קבר, דאס איז געווען א צייטווייליגע זאך. מ'האט אים אריינגעלייגט אין דעם אביסל, ביז מ'האט אים געבויט א שיינע... ניין, ניין, ער רעדט נישט פון דארט. קען זיין, אבער ער רעדט פארדעם. א כוך אדער א בנין עולם, עפעס א שטיין, מ'האט אים אריינגעלייגט אין עפעס א שענערע פלאץ. על כל פנים, דאס איז די מחלוקת.

הלכה ג — צד עכברים אין שדה אילן און שדה לבן

און ווייטער איז אזוי, אונז גייען לערנען וועגן די... אויב איז דא מייזלעך וואס זיי מאכן קאלע די ביימער, מ'האט דאך נאכנישט דעמאלטס געהאט די ר' ישע'לע קערעסטירער פיקטשער האט נאכנישט געזעסט, וואס דארף מען טון? דארף מען גיין כאפן די מייז, און ס'איז שווערע ארבעט. מעג מען עס

איי, ער פיקסט מער ווי די... אבער ס'איז דאך אויך אנדערש, ס'איז דאך אויך געווען די איסור אז ער וועט אוועקלייגן, ער וועט פלאנירן פאר טרחה. אבער דאס איז אן אנדערע זאך דא לכאורה. מען קען טאקע לערנען אזוי. פארוואס זאל מען נישט מאכן נייעס? ווייל א נייעס האסטו שוין געקענט מאכן פאר יום טוב. ס'האט זיך צעבראכן, איז עס האט זיך צעבראכן אין יום טוב, אפשר מוז מען יענץ... איך וואלט געקענט אזוי פארשטיין, אמת.

הלכה ה: משקין מאילן לאילן ושדה לחה

אזוי ווייטער, **ומושכין את המים מאילן לאילן**. אויסער דעם וואס מ'מאכט עוגיות, צווישן יעדע שטיקל שטח פון ביימער מאכט מען עוגיות, אבער נאכדעם דארף מען נאך ברענגען וואסער פון די עוגיות פון איין בוים צו די אנדערע. דאס מעג מען, **ובלבד שלא ישקה כל השדה**. ביי יעדער בוים זאל מען גיסן? נישט. ס'זעט אויס אז ס'איז דא אן אופן פון עס טון, פון גיסן אז די גאנצע שדה ווערט וואסערדיג, אדער איז דא ביי יעדער בוים גיסן אביסל. זאל ער עס טון אויף א קלענערע פארנעם. נישט קלאר.

ס'איז ענליך צו דעם אזויווי טראגן אויף איין מאל זייער אסאך פעקלעך, אדער טראגן איין מאל איין פעקל? ניין, איך מיינן אז דאס איז א ווייניגער מלאכה. מ'דארף קענען דרייען דאס מחולק דא. איך מיינן אז ס'איז נישט פשט אז ער טוט עס איינס אויף א מאל. איך פיל אז ס'איז אזא סארט מלאכה וואס אזוי ארבעט עס. ס'איז שוין דא וואסער, און מ'שלעפט עס נאר. ס'איז נישט א... באט איי דאונט נאו.

ואם היתה שדה לחה, אויב איז שוין א פעלד וואס האט שוין וואסער און מ'ויל נאר מער וואסער, דעמאלט **מותר להשקותה כולה**, מעג מען יא. דאס איז ווייניגער ארבעט, און דאס איז שוין ממשיך אן ארבעט וואס מ'האט שוין געטון.

ווייטער, **ומרבצין את השדה במועד**. מ'מיינט רייניגן, יא. ניין, מרבצין מיינט אויך לייגן וואסער, עפעס אן אופן פון לייגן וואסער. וואס מ'האט חורש געווען, מ'האט נאכנישט איינגעזיט, און מ'דארף עס באוואסערן, מעג מען טון. פארוואס? **שכל אלו אין בהן טורח יתר**. די ריזן פון די אלע זאכן, דאס הייסט תיקון, אדער די משקין מאילן לאילן, אדער די שדה לחה, איז אלץ נישט אזא גרויסע טורח, ס'איז קלייניקייטן רעלאטיוולי.

הלכה ד: זרעים שלא הושקו מלפני המועד

וואס טאר מען נישט טון וואס איז יא א גרויסע טורח? זאגט דער רמב"ם, **זרעים שלא הושקו מלפני המועד**, זרעים וואס מ'האט איינגעפלאנצט און מ'האט נאכנישט געוואסערט בכלל, און יעצט דארף מען טון די ערשטע באוואסערן, איז **לא ישקם במועד**, זאל מען נישט טון די באוואסערן אין מועד. פארוואס? ווייל **הואיל וזו היא השקאה ראשונה צריכין מים הרבה, ויש בזה טורח יתר**.

איי, זאל ער נאר טון אביסל? זאגט דער רמב"ם, אז **הואיל ואם ישקה אותם ישקה אותם הרבה**, לאזט מען אים אפילו נישט אנהייבן, ווייל אז ער וועט טון, וועט ער שוין טון מיט די גאנצע, און דאס איז שוין א גרויסע טורח.

ער זאגט, אזוי זע איך א מחלוקת ממש אויף מיינן חקירה. קודם כל, דער ראב"ד איז מחולק אויף די הלכה, אבער איך זע אז דא איז דא א חקירה צו דאס רעדט זיך אפילו במקום...

הלכה ב (המשך) — בורות שיחין ומערות

דער רמב"ם'ס ווערטער: אם היה צריך להם, חופרן ומסיידן... וסותמין סדקיהם... אבל לא יחפור אותן לכתחילה. וכונסין לתוכן מים אף על פי שאינו צריך להן.

מ'קען זאגן אז דאס הייסט דאך נאה אילן, ס'פעלט אויס וואסער, זעסטו אז אפילו במקום הפסד איז אסור א גרויסע טרחה. אבער אנדערע זאגן ניין, אז פארקערט, אויב ס'איז ניין, מ'קען עס אפשטופן ביז נאך יום טוב. יא, די איינמאל מאכט מען מוצאי יום טוב, מוזט נישט מער מאכן היינט.

ווייטער, **ומותר להסיר את הנהר ממקום למקום**. מ'מעג טשענדזשן די דיירעקשאן וואו די נהר זאל לויפן, לייגן שטיינער, וואטעווער, טוישן די

מעקה לגג

וכן, אם עשה מעקה לגג, אויב ער האט געבויעט א מעקה פאר א דאך, דא רעדט מען אויך פון א פעל, אדער דא רעדט מען פון א חלק? ניין. דער חילוק איז א דאך, וועט עס זען א גינה. דער עיקר ווארט אין די הלכה איז אז ס'איז דא א כותל גינה, אדער א גג, אדער א כותל חצר. א גינה און א גג זענען נישט אזוי וויכטיג, מ'דארף א מעקה האבן, מ'דארף נישט קיין פראפעשיעל מעקה. סאו מ'מאכט מעשה הדיוט מעקה.

אבער... איך האב אויך געבויעט אויפשטעלן אויף די גדול עושה בגדול וג', האב איך געמיינט ג' מיינט א גרוב. אבער ס'שטימט נישט. ג' מוזט אזוי ווי קרח עליו גמי. ער טייטשט קנים אדער ג' מוזט צו מאכן א קליינע וואנט ארום. מאכן ווער סענס, ווייל ער וויל מאכן א וואנט, נישט קיין ביגרי געלפט אויך. אקעי, נישט קיין חילוק. יא, שלעכט. אה, ער זאגט אז מ'דארף צריך לומר גומה, נישט ג' מוזט. גומה. גומה איז די תיבות גומה, יא?

וכן, עשה מעקה לגג, אויב מ'האט געמאכט א מעקה לגג און ס'איז צופאלן, **בונה מעשה הדיוט,** מעג מען עס טון מעשה הדיוט.

דער ריטב"א'ס הערה וועגן מעקה

איך זע אז אויף די מעקה ברענגט ער א הערה פון די ריטב"א. די ריטב"א זאגט אז מ'רעדט באופן אז ס'איז נישט קיין מצות מעקה, ווייל אויב ס'איז א מצות מעקה, איז דאך אזוי ווי מ'האט גערעדט, ס'איז צורך הרבים, אדער וואלט מען יא געבעטן מאכן א געהעריגע מעקה, נעמען א פראפעשיעל זאל מאכן א מעקה. מ'רעדט דא א מעקה באופן אז ס'איז נישט דא קיין חיוב מעקה.

איך זע נישט די חילוק, מסתמא די מעשה הדיוט געט איז אויך געווען נויטיג. מסתמא וואס ער מיינט צו זאגן, אז אויב איז עס א צורך מצוה, דעמאלטס דארף מען נישט מאכן מיט קיין שינוי, דעמאלטס איז די היתר מער ברייט, אזוי ווי צורך הרבים. לכאורה, א מעקה ווייל "שמא יפול הנופל ממנו" איז סתם בערך די זעלבע זאך געווען. ס'איז נישט קיין רבים, ס'איז אין זיין הויז, קיינער וויל נישט גיין דארט. אין די גאס, אין רשות הרבים. אחינונים איז א גרויסע מצוה. איך ווייס נישט.

כותל חצר

אקעי, זאגט ער ווייטער, **אבל, כותל חצר שנפלה,** און ער דארף דארטן וואוינען, ס'איז יעצט געקומען גנבים, ווייל ס'וועט זיין א הפקר וועלט, דעמאלטס איז יא **בונה כדרכו,** ווייל דאס איז שוין א גרעסערע צורך. ס'איז א דבר ההפסד. און די כלל איז אז דבר של הפסד דארף... יא, באלד וועט מען זען קלאר. אבער א חצר, איז א זאך וואס מ'וואוינט דארט, און מ'דארף א געט, און נישט הייסט א הפסד. ממילא דארף מען נישט קיין שינוי. דער שינוי אדער מעשה הדיוט דארף מען נאר אויף דבר שאינו הפסד, אדער נישט אזא גרויסע הפסד, א שטיקל הפסד אבער...

והמוטה ליפול — סכנה

והמוטה ליפול, איז צופאלט. ס'איז נאכנישט אראפגעפאלן, אבער די וואנט שטייט שיף, און ס'איז א סכנה. אזוי ווי די גמרא, א מענטש טאר נישט שטיין לעבן א כותל וואס גייט פאלן. מעג ער עס אפילו צו ווארפן, א סכנה, כדי ס'זאל נישט ארויפפאלן אויף איינעם. **ובונה כדרכו.** דעמאלטס דארף ער נישט בויען מעשה הדיוט, ווייל דאס איז מער וויכטיג לכאורה, ס'איז א דענדזשער סיטואציע.

סאו פון דא האסטו אפשר א שטיקל ראייה פון די ריטב"א, אז ווען ס'איז א מקום סכנה, מעג מען טון כדרכו. ס'איז פשוט, אויב ס'פעלט אויס, דאס זאג איך. אוודאי, אויב כדי אז "לא יפול הנופל" דארף מען מאכן א מעשה, און מ'מאכט. די גאנצע חילוק איז נאר אז ס'פעלט נישט עכט אויס. איך מיינ אז דעמאלטס ווענדט זיך דער כלל ווי א גרויסע הפסד ס'איז.

הלכה ב (המשך) — בונה אדם מטה בלילה לישב עליה ולישן עליה

Speaker 1: לאמיר זאגן ס'איז א מצוה, אבער ס'וועט זיך האלטן די מעשה הדיוט גייט, פארשטייט? וואלט איך געטראכט. דו ביסט גערעכט אז דער רבי יום טוב אשבילי, איך ווייס ווי ער האט געהייסן, האט נישט

טון במועד? ווייל ס'איז נישט אזא גרויסע טרחה, אויך ס'איז נישט קיין גרויסע טרחה. ס'איז א הפסד, נישט קיין חילוק. ניין, נישט, ס'איז זיכער אז מ'טאר נישט לאזן קאלע מאכן.

זאגט ער, אויב די עכברים דרייען זיך אונז אין די שדה האילן, דעמאלטס **צדין אותן,** מעג מען עס געהעריג צד זיין, וואטעווער די סדר וואס מ'טוט דאס, נישט טון מיט א שינוי. איז ער מסביר **כיצד, חופר,** מען מאכט גריבער, **ותולה המצודות,** אויף די גריבער מאכט מען א מצודות אז זיי זאלן נישט קענען ארויסקריכן, מען בויעט טרעפס. דאס מעג מען טון, ווייל וואס איז ער אין די שדה האילן, אויב איינער זעט איינער בויען מצודות, פארשטייט ער אז ער טוט עס ווייל ער שטעלט צוזאם 1+1, אז אין א שדה אילן איז א חורבן.

שדה לבן סמוכה לשדה אילן

אבער **אם היתה שדה לבן סמוכה לשדה אילן,** אויב די שדה לבן מיינט א פעלד פון תבואה, אויב דארטן איז דא אן אינפעסטעישאן פון מייזלעך, דארטן קומען מייזלעך, אבער מייזלעך עסן נישט, זעט אויס, מייזלעך זענען בעסערע מענטשן, און זיי האבן ליב עפלעך, זיי האבן נישט ליב קיין רייס. זיי זענען נישט מפסיד אין די שדה לבן, זיי זענען נאר מפסיד לשדה אילן, און דער מענטש וויל זיי שוין סטאפן אין די שדה לבן נאך איידער זיי קומען נאנט צו די שדה אילן.

דא, **הואיל ואם יראהו אדם לא יבין שהוא מציל שדהו,** ווייל ער טוט עס אין די שדה לבן, דעמאלטס קען מען עס נישט טון כדרכו, דעמאלטס איז די הלכה **אם היתה שדה לבן סמוכה לשדה אילן,** מעג מען עס צוד זיין בשדה לבן, אבער ס'דארף עס טון **בשינוי.** פארוואס? ווייל ער טוט דאך עס **כדי שלא יכנסו לשדהו האילן ויחריבוהו,** ער וויל אויסהארגענען די כאפ-פאנגען די עכברים זאלן נישט אריינקומען אין די שדה אילן. אבער **הואיל והוא עושה חוץ לשדהו,** דארטן דארף ער עס טון מיט א שינוי.

בעצם זאגט ער אז ס'האט צו טון מיט ווי ס'זעט אויס. אפשר איז למעשה ווייניגער הפסד, ווייל ס'איז נאך איין סטעפ, ער האט נאר מורא אז ס'וועט אנקומען, ס'קומט נישט אן, סאו ממילא אז ס'איז ווייניגער הפסד דארף ער דארט טון מיט א שינוי. וואס איז די חילוק ווי ער טוט די טרחה? שינוי איז נאר מותר במקום הפסד, דאס איז דער כלל. ס'איז א ריסק. בסתם איז ער גערעכט דער מענטש, אבער ס'איז א ריסק. א הפסד מועט כאילו, ס'איז א ריסק. אקעי.

כיצד צד בשינוי

זאגט דער רמב"ם, וואס איז דער שינוי? ער גיבט דאך אן עצה, **כיצד צד בשינוי, נועץ יתד בארץ,** נישט, מען מאכט נישט א גרוב, נאר מען שטארקט אריין אין א שפיץ, **ומכה בקרדום,** מען האקט מיט די קרדום אויף די שפיץ אויסצוברייטערן א שטיקל א גרובלע, **ואחר כך נוטלה,** נאכדעם נעמט ער ארויס די שפיץ, **ונמצא מקומה גומא.** ס'איז א טריק, ער זעט דאס שינוי בעיסקלי, אזוי ווי יעדע שינוי בעיסקלי. ער מאכט א גרוב, נאר נישט דירעקט מיט גראבן מיט א שאוול, נאר ער לייגט אריין א זאך, און סאדנלי ווערט א גרוב.

הלכה ד — כותל גינה, מעקה לגג, כותל חצר

ווייטער, **כותל גינה שנפל.** ער האט א גינה, און ס'איז ארומגענומען מיט א כותל. די כותל איז אראפגעפאלן, מ'טאר דאך נישט בויען יום טוב, אבער ער טוט דאך עס צו פראטעקטן זיין גינה. **בונה מעשה הדיוט,** מעג ער עס בויען ווי א הדיוט. ער טאר נישט טון א פראפעשיעל שיינע וואנט, אבער ער מעג בויען א וואנטעלע מעשה הדיוט. אזויווי זיי האבן געלערנט בעצם די פריערדיגע פראפ, וואס הייסט מעשה הדיוט ביי א כותל? אז מ'לייגט נישט קיין טיט, אדער עפעס אזוי.

אוי, אדער נאך ווייניגער, **גודר אותו בקנים וגומה וכיוצא בו,** ער גראבט ארום, אדער ער לייגט ארום קנים, קליינע מיימער, אנשטאט בויען א געהעריגע וואנט. בקיצור, ער האט די אפשענע, נישט בויען א פראפעשיעל וואנט.

געבויעט א מצילה, און נאך אחר מייב עסן זאל האבן די שענסטע חלקה, פארוואס זאל ער עס פיקסן חול המועד?

Speaker 2: איך ווייס נישט, מ'דארף שטיין...

Speaker 1: אה, דא רעדט מען פון די חברה קדושה, דער וואס ארבעט אין די בית החיים, ער גרייט זיך צו. אויב איינער גייט שטארבן...

Speaker 2: יא.

Speaker 1: כיצד? נוסף במדתו, או מקצר במדתו, מ'מעג מאכן גרעסער אדער קלענער, כדי שיהא נכון לאש שיקן יקבו. אה, דער מענטש פארלירט וואגס. ס'איז אן אינטערעסאנט, ער געבויט א קיין, און יעדע שטיק צייט וועגט ער זיך אפ, און ער מאכט עס גרעסער, ער מאכט עס קלענער, און ער גיבט די יזכיר לו יום המיתה.

אבער דער ראב"ד האט דא קריצער, דער ראב"ד טענט אז ס'קען נישט זיין ווען א מענטש לעבט נאך, טאר מען זיכער נישט מאכן אפילו נישט מתקן זיין, ווייל אפשר גייט ער שטארבן. וואס איז איבער אזא גוסס? דער ראב"ד זאגט אז די הלכה איז נאר ווען ער איז שוין געשטארבן, אבער ווען ער איז שוין געשטארבן מעג מען דאך גראבן לכתחילה, סאו וואס איז די נקודה? איך האב נישט קלאר.

Speaker 2: אקעי, אפשר יום טוב וואלט מען נישט מתיר געווען בויען א... לאמיר זאגן בויען אן אוהל, בויען א שיינע מצבה. אפשר יום טוב איז די מינימום, מ'מעג בויען...

Speaker 1: אה, אפשר וועט דאס קאנעקטן מיט די פריערדיגע ראב"ד וואס ער האט געלערנט פון די נברכות, אז מ'מעג נאר טאקע אין יום טוב בויען א צייטווייליגע קבר. די פענסי קבר וועסטו שוין מאכן נאכדעם. אקעי.

הלכה ט — אין מפנין עצמות מקבר לקבר

Speaker 1: נאך א זאך וואס מ'טוט נישט אין יום טוב וועגן א מת. איינע פון די נס המת וואס איז די עצמות מקבר לקבר. אמאליגע צייטן פלעגט מען רוקן מתים פון איין קבר צום צווייטן. היינט ווארפט מען זיך אראפ אין פראנט פון די אויטאבוסן, ווען דאס זאל נישט געשען.

ניין, היינט, דרך אגב, היינט... יא, באלד וועלן מיר זען. היינט טוט מען אויך, עס איז דא הלכות וועגן דעם, היינט אויך טוט מען עצמות, אבער ווען די ציונים טוען עס דעמאלטס, אבער ווען די חסידישע אידן טוען עס, דעמאלטס ווערט א מחלוקת צווישן די ראב"ד און די גאב"ד, וואסעווער, ס'איז דא א סדר וועגן דעם. נישט די ראב"ד דא פון הגהות ראב"ד. די ראב"ד פון די סאו-קאלד עדה החרדית.

מפנין אותו מותר. מפנין זיי טאר מען נישט. דאס איז דאס וואס מ'האט געווען אפילו אויף יום טוב. דו האסט דא א מת מוטל לפניו, און ס'איז א בושא, מעג מען באגראבן, אבער טוישן מיט א קבר, נישט ווען מ'איז מכובד לבזי פון א שיינע קבר, און מ'האט מחליט געווען די קבר דארף מען פאר א חשוב'ער איד, מ'גייט אים לייגן אין א נידריגערע. אפילו נישט מבזיון לכבוד, וואס דו וואלטס געטראכט אז ס'איז א כבוד המת, טאר מען אויך נישט.

זאגט דער רמב"ם, די זאך אז רוקן א מענטש, דו ווילסט אים טוישן, איז נישט קיין הפקר וועלט. וואס הייסט לאזן גיין איבער שאר הימים? מ'טאר נישט סתם אזוי אויך נישט סתם רוקן א מת משום זלזול המת.

אלא מאי בתוך שלו, נאר אויב ס'איז געווען א מענטש'ס שטח און ער וויל דארטן בויען אדער וואס...

Speaker 2: ניין, בתוך שלו זאגט ער, עס טייטש אז ס'איז א קבר וואס באלאנגט פאר אים, אזוי ברענגט ער.

Speaker 1: ס'איז געווען א קבר פון די משפחה, מען מעג אים רוקן צו זיין קבר. ס'איז דא אנדערע... אז מ'האט אים בטעות געלייגט נישט אין זיין קבר, מעג מען אים לייגן צו זיין קבר. אדער נישט בטעות, צייטווייליג... אבער איך זאג אז דאס איז אן אנדערע זאך.

געהאלטן אזוי ווי מיר. סאו, מ'ברענגט אבער דער מאור"י האלט יא אזוי ווי מיר. סאו, ס'איז א מחלוקת.

Speaker 1: שוין, ווייטער, נאך א זאך וואס מ'מעג. **בונה אדם מטה בלילה לישב עליה ולישן עליה.** א מענטש מעג בויען א באנק צו זיצן אדער שלאפן אויף דעם. פארוואס מעג מען יא? ס'איז א צורך המועד, אדער אפשר איז עס א קליינע ארבעט?

Speaker 2: דו זאגסט מיר נישט קלאר.

Speaker 1: איך מיינ אז ס'איז א צורך. פארוואס קען נישט זיין? ער גייט דאך זיצן, ער זאגט דאך קלאר, לישב עליה. אונז האבן ביי דעם געלערנט אויף חול המועד אז ס'איז א זאך וואס מ'קען טון פאר יום טוב. די איינציגסטע זאך וואס מ'האט געלערנט איז מכון מלאכתו.

Speaker 2: אקעי, ווייטער.

הלכה ג — תיקון הציר, הצינור, הקורה, המנועול, והמפתח שנשברו

Speaker 1: מיר גייען לערנען נאך זאכן וואס מען מעג פיקסן: **הציר,** די ציר וואס אויף דעם מאכט מען די טיר, א הינדזשעס וואס אויף דעם בויט מען א טיר, **והצינור,** א פיפ, **והקורה,** א פאל, **והמנועול,** די זאך וואו די ציר גייט אריין, **והמפתח שנשברו,** וואס איז געווארן צובראכן, **מתקנן במועד כדרכו.** מעג מען פיקסן אין מועד נארמאל, כדרכו מיינט מעשה אומן. **בין בשל ברזל, בין בשל עץ,** פארוואס? **מפני שהוא הפסד גדול הוא.** פארוואס? **אם יניח הפתח פתוח ודלתה שבורה,** אז ער וועט לאזן די טיר אפן, **נמצא מאבד כל מה שיש לו בבית,** וועט מען אים אלעס באגנב'ענען, ער וועט אלעס פארלירן. **וכבר ביארנו שכל שיש בו הפסד אין צריך שינוי.**

דיסקוסיע: קען מען לערנען הלכות פון א מת?

Speaker 2: קען מען לערנען הלכות פון א מת, וואסערע זאכן מיר וועלן גלייבן?

Speaker 1: דא זעסטו זייער קלאר אז זיי קענען ראטעווען די הויז אויך מיט א שינוי. ס'איז דא א טיר. רייט אבער דעמאלטס געדענט, די הלכה פון צריך שינוי, ס'איז דא לעוועלס. א דבר של הפסד אדער א דבר של צורך, א מועד, איך ווייס נישט וואס מ'לערנט פריער, דארף נישט קיין שינוי. דאס איז די הלכה. שינוי איז נישט...

Speaker 2: ניין, ניין, זיי האבן נישט געהאט. כל דבר שלא אפשר איז איין צריך שינוי.

Speaker 1: ווייל ס'איז ווייניגער תורה, נישט קיין הפסד. אזוי, פארדעם האב איך דאס געזאגט, ווייל איך...

Speaker 2: ניין, די וואסערן איז אלעס במקום שאין הפסד. אויך דארט איז דא א נושא פון תורה, נישט קיין נושא פון שינוי.

Speaker 1: שינוי מיינט אז ס'איז פארקערט, אביסל שווערער, ס'איז ווייניגער גוט געטון. אבער שינוי איז נישט פשט אז מ'טוט ווי ווייניגער. איך ווייס נישט אויב שינוי איז ווייניגער מלאכה. שינוי איז א זאך וואס איז נישט קיין הפסד אדער א צורך, עס מאכט מען נישט יום טוב נאר מיט א שינוי. ס'איז א חבר פאר יום טוב, ס'איז נישט געווען רגלי טאג.

הלכה ח — אין חופרין קבר להיותו מוכן למת

Speaker 1: שוין ווייטער, זאגט דער רמב"ם, **אין חופרין קבר להיות מוכן למת שלימות.** מ'טאר נישט גראבן א קבר, אויב איינער וועט שטארבן זאל מען האבן א קבר. **ואין בונים אותו,** אדער מ'טאר נישט בויען די מצבה, אדער ואהרן אויף די בנין... די קבר. ס'הייסט, ס'איז דא קברים וואס מ'גראבט, ס'איז דא א קבר וואס איז אין א בנין, אזוי האבן געלערנט, אין א כוך. אקעי, אדער מיינט עס די בנין אויף די קבר, אדער איז די מצבה.

טייטש, אויב איינער איז געשטארבן, האבן מיר דאך שוין געלערנט אז מ'מעג... אפילו אין יום טוב, אפילו די צווייטע טאג יום טוב מיט א יוד. די זעלבע זאך, **כיצד?** ווען איינער האט מורא גייט שטארבן, סתם איינער האט

יום טוב טאר מען נישט שריידן, האבן מיר געלערנט. דער רמב"ם זאגט אז טלישה איז אסור בכל אופן. יא, אזוי האט דער רמב"ם געזאגט. **וכן כל כיוצא בזה.**

שוין. זאגט דער רמב"ם ווייטער, נאך הלכות.

דין אריינברענגען צאן אין א פעלד (זיבול שדות)

דאס איז לכאורה ענליך צו די פשט וואס איך טראכט, אז הגם ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'עסט נארמאל, אדער ס'איז אום צייט אויסצוהארגענען די מעלה, אבער מ'קען עס גלייך נוצן אריינצווארפן די שור, ממילא הייסט עס אז מ'מעג שוין יא.

יום טוב טאר מען נישט שניידן, האבן מיר געלערנט. דער רמב"ם זאגט אז תלישה איז אסור בכל אופן, יא, אזוי האט דער רמב"ם געזאגט. וחלק כל כיוצא בזה.

הלכה יא: אין מכניסין את הצאן לדיר

אין מכניסין את הצאן לדיר. איינער וויל אריינברענגען צאן אין א פעלד כדי דער צאן זאל דארטן טון זייערע צרכים, און דאס וועט מזבל זיין די פעלד, באמיסטיגן די פעלד. דאס טאר מען נישט טון, **שהרי מדעת עושה במועד את המלאכה.** באמיסטיגן די פעלד אויף יום טוב איז א מלאכה. ס'איז אן אמת, הגם ס'איז טאקע א זייער א שוואכע מלאכה, בסך הכל עפענט ער די טיר פאר די צאן. אבער אקעי, ס'זעט אויס אז ס'פעלט נישט אויס, און ער קען טון אזויווי די כלים פון אלעס. **ואם באו מאליהו, איז מותר.**

ואין מסייעין אותו. דאס הייסט, ווען ער קומט אליין, די צאן וועלן אליין אריינקומען, דארף ער זיי נישט פארשיקן. אבער ואין מסייעין אותו, מ'טאר נישט זיין ביזי מיט דעם, זיי העלפן. **ואין מוסרין להן שומר לנער את צאנם.** וואס איז לנער? אראפצורוקן פון דא צו דארט. בקיצור, מ'טאר נישט ציהעלפן. ס'קומט אליינס, קומט עס אליינס. מ'טאר נישט ברענגען, העלפן, נישט שיקן א פאסטוך אדער איינער זאל העלפן ארומשפאצירן, וואטעווער מ'דארף טון.

היה שכיר שבת או שכיר חודש, מ'האט א רועה וואס איז איינער וואס איז געדינגען פאר א וואך, אדער פאר א חודש, אדער פאר א יאר, אדער פאר א שמיטה, **מסייעין אותו.** דעמאלטס העלפט מען יא. פארוואס? ווייל דאס איז די פראבלעם מיט די שומר, לאמיר זאגן מ'נעמט א שומר א גוי. אקעי, אונז האבן געהאט אז פאר חול המועד איז נישט דא קיין עכטע חילוק צו ווי א גוי טוט עפעס. אבער גיין דינגען, דאס איז די פראבלעם, גיין דינגען איז עפעס אן ענין פון מלאכה, יעצט גיין דינגען א שומר. אבער אויב מ'האט שוין געדינגען א שומר, מעג ער טון די... ער איז שוין געדינגען, און ס'איז אזויווי מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת, אזויווי ס'איז שכיר שבת הייסט עס מער מותר, ס'איז אזויווי בחינת קבלנות אדער עפעס אזא סארט זאך. ס'הייסט ער מוז נישט טון היינט, סאו ער טוט על דעת... עפעס אזא סארט זאך.

די זעלבע זאך, אויב האט מען שוין א שכיר שבת, און מ'דארף אבער צודונגען איינער וואס זאל העלפן דעם העלפער, אזוי ווי יוצא משבתון. שוכרין שומר לנער הצאן ממקום למקום כדי שיזבלו כל השדות. דאס איז דער טייטש, אינטערעסאנט. פאר די בהמה מעג מען שוין יא. **א זבל שבחצר,** דאס מעג מען, יא. **ואם נעשה חצר כרפת בקר,** אויב ס'איז דא אזוי סאך זבל אז ס'זעט שוין אויס ווי א שטאל, **מוציאין את הראשון,** מען מעג עס אפילו ריקן צו די אשפה.

ניין. מיר קענען נעמען נאך אפאר זאכן וואס אמאל מעג מען יא און אמאל מעג מען נישט. איך האב געמאכט א קעפל, דאס איז אלע זאכן וואס איז תלוי, אז ער האט געמאכט א זאך א קעפל, מיט די כוונה. ס'איז די זעלבע פלא וואס איז תלוי וואס מ'מיינט. און דער רמב"ם גייט זאגן סוף הלכה אז וואס מ'מיינט מיינט נישט וואס מ'האט אינזין אין כוונת ארי, נאר וואס מ'מיינט מיינט אז מ'זעט וויאזוי ער טוט עס, ווייסט מען וואס ער מיינט. ס'איז כלל גדול וויאזוי מ'ווייסט וואס איינער מיינט.

הלכה יב: כלל גדול פון כוונה – ובמעשה יוכר

אבער תוך שלו טייטש של המת. די כבוד פון א מת איז אז ער ליגט אין א שטח וואס באלאנגט פאר אים. וואס איז זייער דיין כבוד? ס'איז ריעל עסטעיט, ס'איז זייער וויכטיג. ער ברענגט אז דער חתם סופר זאגט אז די מנהג איז אז מ'צאלט פאר די קבר, בדוקא ווייל ס'איז דא אז ער ליגט אין זיין קבר. ס'איז א כבוד, אזוי ווי א מענטש זאל וואוינען אין זיין הויז, זאל ער אויך ליגן אין זיין קבר. ברוך השם, איך האב א קבר. עפעס א וויכטיגע זאך.

יא, ס'איז דא אנדערע פאנעמען, מנחה נמי, וואס מ'מעג מפנה זיין. קוק אין שולחן ערוך, און יעדער שיעור סמ"ג, וועסטו זען די בראטן דערפון, און מ'וועט אויך זען ערגעץ אנדערש אין די מרים מקומות ווען מ'דארף מאכן א הפגנה. דאס שטייט שוין נישט אין די רמ"א.

דער מנהג ישראל האט טאקע... ס'איז געווען אז ס'איז דא זיך מעשיות פון אזוי ווי מ'האט געדארפט שאפן געלט ביי די לוי'ה צו קענען באגראבן. ס'איז דאך דא דער כלל, אפשר לפתיחת הקבר בלא תם. ס'קאסטו צייט געלט.

הלכה י — אין מטלין את האילנות

Speaker 1: שוין, אסור לעשות קיין, זאגט דער רמב"ם, אסור לעשות... אה, ווייטער, די נעקסטע הלכה, הלכה י"א. **אין מטלין את האילנות.** ס'איז דא א פראצעס פון ארויסנעמען די טלאים פון די אילנות אז זאל נישט... די פרוכט זאל נישט זיין ווערעמיר. טאר מען דאס נישט טון יום טוב. ספרעיען, היינט הייסט עס ספרעיען, פעסטיסייז, וואס דאס איז. יא, וכדומה.

ולא מזעמא את הנטיות, מ'טאר נישט שמידן. שארפע כעמיקאלס אויף די נטיות. דאס איז כדי אז מ'זאל נישט עסן, מ'לייגט עפעס וואס טעיסט נישט גוט, אדער שמעקט נישט גוט, אזוי די קעץ עסן נישט דערפון.

יא, **אבער לא מגזמין,** מ'טאר נישט אפשניידן שטיקלעך פון די אילן אז ס'זאל קענען בעסער וואקסן.

זעט אויס אז די אלע זאכן איז נישט קיין... ס'איז נישט אזא שטארקע דבר האבד, אדער מ'קען עס נישט נאך יום טוב.

אבל וואס מען מעג יא טון, **שכן את האילנות.** אנשטאט שפריצן, זעט אויס אז עס איז א גרעסערע טורח, מעג מען יא שמידן אויף די אילנות. וואס איז בהם בשמן? בשמן. מיט שמן מעג מען יא טון. פארוואס? וואס איז די חילוק? מ'זעט אויס אז דאס איז ווייניגער טורח, אדער ס'מער פעלט אויס פאר איינע פון די צוויי זאכן. דאס איז א דבר הבא. ס'איז טייטש אויב מ'וועט נישט לייגן די שמן, וועט עס ממש חליל מאכן. די אנדערע זאך איז נישט קיין דבר הבא.

פשתה וכשות

Speaker 1: ווייטער, **ואוכלים את הפשתה,** מ'מעג אויסלייזן זאכן וואס מ'מעג טון ווייל ס'איז צורך המועד, אדער וואס קען זיין א צורך המועד. פשתה איז טייטש פשתן, יא, א פלאקס. און ס'הייסט, מסתמא די נארמאלע וועג איז צו נוצן דעם צייט, דארף עס אויסארבעטן, מאכן פון דעם לינען, דאס נעמט מער א פראצעס. אבער אפילו גלייך קען מען שוין, ביי דעם, מ'קען מאכן די אתרוג. אמאל פלעגט מען לייגן די אתרוג אין די פלאקס, די געלע זאך. איך הייס דא, לחפובה מיינט, מ'נוצט אזוי ווי א ספאנדזש, מ'לייגט עפעס אויף די ספאנדזש, ס'קען איינס זיין אסאך נאסקייט, און מ'געבט אן וואשן. סאו דאס איז א צורך וואס מ'קען שוין נוצן גלייך, מ'דארף נישט גארנישט צולייגן. יא.

די כשות, ס'איז א כשית, מ'מעג אפרייסן א סארט... ס'איז א סארט... א מאכל בהמה אדער וואס? איך מיינ אז ס'איז... איך מיינ אז ס'איז... האפס... איש, עפעס א... יא. אקעי, א סארט תבלין. געוואקס. **שירו להטילה לשכר במועד.** ס'איז עפעס וואס מ'קען נוצן אין עסן. ס'הייסט יא מלאכה, אבער ס'איז א צורך. דאס איז לכאורה ענליך צו די פשתה. איך טראכט אז הגם ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'עסט נארמאל, אדער ס'איז א צייט צו אויסצוהארבעטן אויף די מעלה, אבער מ'קען עס גלייך נוצן אריינצווארפן אין די שכר, דאס מעג מען שוין יא. ממילא הייסט עס אז מ'מעג שוין יא.

המשיה פני הקרקע

המשיה פני הקרקע, מ'האט פריער געלערנט אז מ'מעג משה זיין די קרקע פאר צרכי רבים, אבער דא רעדט מען סתם א יחיד, ער וויל מאכן גראד זיין א פעלד. איז אזוי, **אם נתכוון לתקן מקום שיעמוד בו קרוננו של עצמו או שיושב בו**, אויב טוט ער עס ווייל ער וויל נוצן די פלאץ, ער וויל ס'זאל זיין גראד, **מותר**, ווייל דאס הייסט נישט קיין ארבעטן אויף א פעלד, דאס איז פשוט אויסגראדן א פלאץ, דאס מעג ווייל ס'איז נישט קיין גרויסע עבודה. אויב **אם נתכוון לעבודת הארץ**, דאס איז א חלק פון אנגרייטן די פעלד פאר צו זייען, דאס איז **אסור**, דאס איז שוין א גרעסערע... אז ס'איז א זאך חרישה.

המלקט עצים

וכן, המלקט עצים מתוך שדהו, אויב ער טוט עס ווייל ער דארף די עצים, **איז מותר**. אבער **אם נתכוון לתקן הקרקע**, ער טוט עס ווייל ער וויל דאס א פארט פון זיין קליינען די פעלד, אוועקנעמען די שטיקלעך העלץ, **ס'איז אסור**.

הפוסק מים לשדהו

וכן, הפוסק מים לשדהו, עפנט אויף די פייט, עפנט אויף אז ס'זאל אריינקומען וואסער אין זיין פעלד. איז **אם נתכוון שיכנסו בה דגים**, אויב ער טוט עס ווייל אזוי האט אריינגעקומען פיש, איז דאס דער וועג פון כאפן פיש, **איז אויך מותר**, ווייל דאס איז אויך נישט קיין מעשה, ס'איז נישט א חלק פון עבודת קרקע. אבער ווען מ'איז **להשקות הארץ, דעמאלטס איז אסור**, אסור מיינט דא, אסור מיינט זאגן קוק אויף די אלע פריערדיגע הלכות, באופן ווען ס'איז נישט קיין חסד, און דערווייטער.

הקוצץ חרובים מן הדקל

וכן, הקוצץ חרובים מן הדקל, אויב איינער שניידט אראפ שטיקלעך האלץ. **אם נתכוון לאכל בהמה, איז מותר. אם נתכוון לעבודת האילן**, ווי מיר האבן געלערנט פריער אז מ'טאר נישט מאכן גיזום, מ'טאר נישט שניידן שטיקלעך פון די בוים, **דעמאלטס איז אסור**.

ובמעשה יוכר לאיזה דבר הוא מתכוון

זאגט דער רמב"ם, פון וואו ווייט מען וואס ער מיינט? **ובמעשה יוכר לאיזה דבר הוא מתכוון**. אינטערעסאנט אז ס'שטייט נישט דא קלאר דעם, אבער מ'קען פארשטיין, און ער מאכט עס אסאך, ער מאכט עס שטארק, וואסעווער, ס'איז דא חילוקים וויאזוי מ'טוט עס. דאס איז א כלל גדול בתורה, ווען מ'רעדט פון כוונה, כוונה כמעט אלעמאל מאכט א חילוק אין וויאזוי מ'טוט עס. וויאזוי ווייס איך אז דאס האסט דאס געמיינט? ווייל דו האסט עס געטון אויף אזא אופן וואס מ'זעט אז דאס איז וואס מ'טוט פאר די צורך. ער מיינט אזוי ווי אזא מין "אני ה' המכיר בין תכלת לקלה"? ניין, פארקערט, מ'מאכט נישט אני ה', מ'דארף נישט קיין אייבערשטן. ס'איז דא אן אופן, ס'איז דא א וועג וויאזוי מ'טוט עס. ווען מ'איז א גארדענער, איז נאר דא א וועג וויאזוי מ'טוט עס ווען מ'ויל די פלאנץ.

הלכה יג: תנור וכירים, מסרגין את המטות, ריחיים

תנור וכירים

ווייטער, תנור וכירים. מ'בויעט יעצט א תנור וכירים. איז אזוי, אויב גייט עס... ס'נעמט צייט, ס'וועט זיך אויסטריקענען, און מ'גייט נאך קענען אויף חול המועד דאס נוצן, אפשר וועט עס ווערן אויסגעטריקנט אין יום טוב, וועט מען נאך קענען באקן מיט דעם אויף יום טוב, אויסערן אויסערן, ווייל דאס איז א חילוק פון אנגרייטן אמול אנגרייטן פאר צורך המועד. און אויב נישט, גייט עס ווערן גענוצט נאך יום טוב, איינס אויסערן אויסערן. **בין כך ובין כך, בונין על חרס של תנור ועל הכירה**. אז מ'זאל בויען, לאמיר זאגן א שעלף, איך ווייס, אויף די תנור אדער אויף די כירה, דאס מעג מען יא. פארוואס? ס'איז אזוי ווי צו בויען, אזא ערליכע זאך, מ'בויעט צו.

מסרגין את המטות, ריחיים

ומסרגין את המטות. מ'מעג פלעכטן חבלים צו קענען מאכן א בעט. **ונוקדין את הרחים**. קליינט, מיינ איך, מ'קליינט די... יא, נוקר מיינט אזוי ווי... יא, די

רחים איז אזא באמפי זאך, מ'דארף ארויסנעמען די וואס איז סטאק אינצווישן אז ס'זאל ארבעטן. מ'מעג רייניגן די רחים. **ופוצחין להן עין**. מ'מעג עפענען א לאך פאר די רחים, וואו ס'זאל אריינגיין די ווייץ אדער וואסעווער אין די רחים. **ומעמידין אותן**. מ'מעג אויפשטעלן די רחים. **ובונין אמת המים של רחים**. מ'מעג בויען אן אמת המים, א וואסער... א רחים וואס איז א רחים של מים, און מ'בויעט אן אמת המים וואס זאל דרייען די רחים. דאס מעג מען טון. ווייל דאס איז אלץ צורך המועד. טוחן מעג מען דאך טון אויב ס'פעלט אויס צורך המועד.

הלכה יד: זפת אויף חביות, מרכיכין בגדים

זופתין את החביות

ווייטער, **זופתין את החביות**. מ'מעג ארומשמירן זפת אין די חביות האלץ, ס'וואלט דאך ארויסגעריינען די וויין. קען זיין, יא. מ'שמירט ארום עפעס א מאטעריאל צו מאכן אז ס'זאל נישט ארויסריינען. דאס מעג מען טון **כדי שלא יפסד היין. וזופתין את הבקבוק**. אויך א באטל מעג מען טון די זעלבע זאך, **מה שאין בו טורח**. שטייט אז ביי א חבית זאגט ער וועגן ס'איז א טרחה, און ביי א קליינע באטל מעג מען אפילו ווען ס'איז נישט דוקא וועגן הפסד, פשוט ווייל ס'איז נישט קיין טרחה. **וסותמין פי החבית של שכר**, מ'מעג צושטאפן די מגופה של חבית, די טאפ, **כדי שלא תפוג**, די זעלבע זאך אז די שכר זאל נישט ווערן קאליע. **ומכפין את הקציעות**, מ'מעג צודעקן, קציעות מיינט גרוגרות, די געטרוקנטע פייגן, מעג מען צודעקן **בכלי אויך כדי שלא יאבדו**, ס'זאל נישט ווערן קאליע פון רעגן, וואסעווער, מעג מען דאס צודעקן.

מרכיכין בגדים – מעשה הדיוט vs מעשה אומן

ומרכיכין את הבגדים בידים, מ'מעג, מיר האבן שוין געהאט די ענליכע הלכות, מ'מעג למשל אויפקנייטשן, צוקנייטשן די בגדים מיט די הענט, **לפי שהוא מעשה הדיוט. אבל אין עושיין קשרי בית הידים**, מ'טאר אבער נישט טון די העם אדער די קאפס, איך ווייס, וואסעווער די אומנים טוען, **לפי שהוא מעשה אומן**. דאס איז שוין, מרכיך זיין בידים איז א מעשה הדיוט, אבער מאכן קשרי בית הידים איז א מעשה אומן, טאר מען נישט טון. **וכן כל כיוצא בזה**, מ'מעג טון קליינע עבודות וואס איז נישט קיין מעשה אומן, אבער נישט קיין מעשה אומן.

הלכה טו: צפרני חמור, אבוס, סוס, הרבעה, רפואה

צפרני חמור, אבוס, סוס

ווייטער, **קוצצין צפרני חמור של רחים**. א רחים קען ארבעטן אדער דורך א וואסער וואס פושט עס, אדער מ'האט א חמור וואס שטייט און פושט די רחים. און מ'דארף שניידן זיין ציפורניים אז ער זאל טון בעסער די ארבעט, מעג מען טון. **ובונים אבוס לבהמה**, מ'מעג בויען א טעלער, "יד השור כנגדו וחמור אבוס לו", מ'מעג בויען די פלאץ אויף וואס ער עסט. ס'איז נישט א טעלער, ס'איז אן אבוס. אן אבוס, יא, ס'איז א קליינע פול, איך ווייס, דארטן לייגט מען אריין די עסן פאר די בהמה, דאס מעג מען טון. **וסוס שרוכב עליו, אויך איז מותר ליטול צפרניו**, מעג מען שניידן זיין נעגל, ס'איז נישט דא די איסור "אשר לא יכנס לחג שהוא מנוול", איז נישט דא אויף אים. **ולתורכו**, מ'מעג אים שיינ מאכן זיין האר, כדי, אדער ווי ס'שטייט "יאה יאה", ניין, ס'שטייט פארקערט, אז ער זאל האבן א שיינע סוס לרכוב עליו.

הרבעה, הקזה, רפואה

וואס טאר מען נישט טון? **ואין מרביעין בהמה במועד**. מ'טאר נישט מרביע זיין א בהמה אז די בהמה זאל האבן קינדער. **אבל מקיזין על הדם**, א כזית דם מעג מען יא טון פאר א בהמה. **ואין מונעין ממנו רפואה**, מען מעג אויך טון רפואה. שוין, ער זאגט עס בלשון נישט מונע זיין. דאס הייסט, לכאורה מען מעג געבן רפואה פאר א בהמה, מען דארף זיך נישט צוריקהאלטן. ווייל אויך איז דא א דבר האבוד, אז די בהמה זאל נישט קראכן.

רפואה אויף חול המועד – קשיא וועגן יום טוב

וכל מאכלות ומשקין שאינו מאכל בריאים אלא לרפואה, וואס שבת איז עס אסור אלס שחיקת סממנים, איז דאך **מותר לאדם לאכלן ולשתות**

במועד. חול המועד מעג מען יא, ס'איז נישטא קיין איסור שחיקת סממנים. איך וואלט געטראכט אז אויף יום טוב, יום טוב איז דאך אזוי ווי שבת, אזוי ווי אלע אנדערע גזירות דרבנן, נישט אנדערש. ס'איז נישט קיין חילוק. אה, צורק... לכאורה איז עס אזוי ווי א צורק הגוף, און איינער נוצט זיין... במועד דא מיינט אבער לחולו של מועד. יא, ס'איז דאך חולו של מועד. אסאך פלעצער שטייט דאך במועד.

רייט. די תירוץ איז אז די שחיקת סממנים האט מען געקענט מאכן מערב יום טוב לכאורה, נאר אויב ס'איז אזא זאך וואס איז נישט גוט, אזויווי פלפל. אבער מסתמא די סממנים וואס מ'נוצט פאר רפואה האט מען געקענט מאכן נעכטן, און ס'איז נאר דרבנן אסור אמת, אבער יא, מ'ווייט נישט. איך זע אז ער זאגט נישט אבער וועגן יום טוב אליינס, ער רעדט וועגן מועד. מועד בין איך מסכים, אבער יום טוב ברענגט ער נישט וואס די הלכה איז. דער רמב"ם האט נישט געזאגט. דער רמב"ם זאגט אז אלע גזירות, אבער דו ביסט גערעכט אז דאס דארף זיין אן אינטערעסאנטע זאך. בפרט, קלאר, די גזירות וואס זענען מפני המלאכה, וואס איז נאר אסור ווייל ס'איז אפשר לעשוה אדער אזא זאך, דאס דארף מען פארשטיין וואס איז דער דין פון יום טוב. איך געדענק נישט וואס איז די הלכה. אונז האבן עס נישט געלערנט, און דאס איז יום טוב. דו געדענקסט אז זיי האבן געלערנט עפעס? איך ווייס נישט אז זיי האבן געלערנט וועגן רפואה אויף יום טוב.

הלכה: אין מפני מחצר לחצר במועדות

דער רמב"ם האט נישט געזאגט. דער רמב"ם האט געזאגט אז אלע גזירות, אבער דו ביסט גערעכט אז דאס דארף זיין אן אינטערעסאנטע זאך, אז באופן כללי די גזירות וואס זענען מפני המלאכה, וואס איז נאר אסור ווייל ס'איז אפשר לעשוה אדער אזא זאך, דאס דארף מען פארשטיין וואס איז דער דין פון יום טוב. איך געדענק נישט וואס איז די הלכה. דו געדענקסט אז מ'האט געלערנט עפעס?

יא, אבער איך זאג די שאלה, די כללות'דיגע שאלה.

אה, גוט, אבער... לכאורה, רפואות... איך האב טויזנט גזירות וואס דארף זיין מותר.

ניין, ווייל ס'פעלט נישט אויס. ס'הייסט אזוי ווי... אקעי, דער רמב"ם האט נישט געזאגט קלאר דעם ווארט דבר השווה לכל נפש, אבער ס'וועט נישט זיין ווייניגער ווי עסן. ס'איז דאך פאר זיין גוף, ער זאל זיין געזונט. ס'איז אזוי ווי עסן.

ער זאל וויסן, אקעי. נאט קליר טו מי. ווייטער.

פינוי כלים מחצר לחצר

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"אין מפני מחצר לחצר במועדות."** נאך א נייע איסור פון חול המועד, אז דעמאלטס איז דא די זעלבע איסור ענליך שבת און יום טוב. מ'טאר נישט אריבעררוקן זאכן פון איין חצר צו די אנדערע. **"לא מדירה לנאה"**, נישט ווען ער וויל פון א שוואכערע חצר צו א שיינערע חצר, אדער פארקערט, אבער **"מבית לבית באותה חצר"**, איז א קלענערע טרחא, מעג מען יא.

"ומביאין כלים שאינן צורך המועד מבית האומן." מ'מעג, מ'האט געלערנט אז מ'טאר נישט שבת ברענגען, למשל, אויב מ'האט שוין געענדיגט טון די ארבעט, טאר מען נישט טון שבת, דאס וועט אויסקוקן ווי מ'ארבעט שבת. יום טוב מעג מען, **"כגון כרים וכסתות"**, בעטגעוואנט, אדער רשות, מעג מען טון אויף מועד. **"אבל כלים שאינן צריכין"**, אבער כלים וואס מ'דארף נישט, **"כגון מחרישה"**, אן אקער-איין פון די לוטש פון די מענטש וואס ארבעט מיט איין, **"או צמר מבית הצבע"**, א פרישע צמר פון די פעינטער, צו מאכן קליידער, **"אין מביאין"**, טוט מען נישט, ווייל ס'איז נישט דא דערין קיין צורך אין יום טוב. טאר מען אויך נישט עוסק זיין דערין און עס ברענגען.

דין אומן שמתירא שייגבו

"ואם היה מתיירא מהם שייגבו", וואס דעמאלטס איז דאך די הלכה אז מ'מעג פארקויפן און קויפן יום טוב?

יא.

איז מ'האט געלערנט אז אויך דער מענטש, דער קאסטומער, מעג. וואס זאל מען טון דעמאלטס? **"נותן לו שכרו"**, געבן די געלט, **"ומניחן אצלו"**, און לאזן דאס איבער דארט, ווייל דער היתר איז דאך נאר געווען אז ער זאל האבן וואס צו עסן. זאגט ער, דו מעגסט נישט היימענעמען וועגן דעם. אבער וואס אויב ער טראסט אים נישט, ער גייט עס כאפן? ער גייט עס מארגן געבן? ער ברענגט עס, ער מעג דאס נעמען ערגעץ אנדערש, **"אבל לא הביאו לביתו כלל"**, ער דארף עס לייגן אין עפעס א סטארעדזש, אין עפעס אן אנדערע פלאץ, ער טאר עס נישט אהיים ברענגען ביי אים אינדערהיים. זייער אן אינטערעסאנטע הלכה.

הלכה: מלאכה בערב יום טוב

אקעי, עד כאן הלכות מועד, הלכות חול המועד. יעצט קען מען לערנען א נייע הלכה פון מלאכה בערב יום טוב.

אסור, ס'איז אסור, מ'טאר נישט, ס'איז צוגעבינדן.

יא?

יא.

איז מ'טאר נישט טון מלאכות. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אסור לעשות מלאכה בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כמו ערבי שבתות"**. אזוי ווי ערב שבת האבן מיר אונז געלערנט אין שבת. ווי געדענקסטו זיי האבן געלערנט?

דאס האבן מיר געלערנט?

אינטערעסאנט, ס'איז נישט געשטאנען ביי חצות, ס'איז געשטאנען ביי מנחה למעלה. מן המנחה, מנחה איז נישט טייטש פון חצות.

אה, דא שטייט, אנטשולדיגט, מן המנחה למעלה איז אויך ביי שבת געשטאנען, אז דעמאלטס בלאזט מען די ערשטע תקיעה, א מענטש זאל אויפהערן ארבעטן. סאו מזמן מנחה, וואס דאס איז, ווייסטו, צוויי שעה נאך חצות, ערגעץ וואו נאכמיטאג, טאר מען נישט טון קיין מלאכות. דער רמב"ם זאגט נישט מן המנחה למעלה ווען דאס איז פונקטליך. אבער ער זאגט נישט א צייט, וואס טייטש מנחה? ס'איז דא מנחה גדולה און מנחה קטנה, געדענקסט?

"וכל העושה מלאכה בהם אינו רואה סימן ברכה". אה, ס'שטייט נישט דא די ווארט לעולם, ס'איז דא דרוקן ווי ס'שטייט לעולם. ס'האט נישט געלונגען די ארבעט. ס'איז גרינגער, ווען ס'שטייט נישט לעולם, מיינט די ארבעט וועט ער נישט האבן דערפון קיין נחת. פארוואס ארבעט דאס איז אויפ'ן חשבון פון כבוד יום טוב?

וואס טוט מען פאר דעם מענטש?

ניין, **"וגוערים בו"**, מ'שרייט אויף אים. **"ומבטלין אותו על כרחו"**, מ'שרייט אויף אים. **"אבל אין מכין אותו מכת מרדות"**, ס'איז נישט ממש אן איסור דרבנן אז מ'זאל אים געבן מכת מרדות. **"ואין שום אדם מנדהו"**, איז עס זיכער אז מ'לייגט אים נישט א נידוי.

חידוש: נידוי איז חמור'ער ווי מכת מרדות

דאס הייסט, וויאזוי געדענקסטו מיר האבן געלערנט אז א תלמיד חכם געבט מען נישט קיין נידוי נאר מלכות? זעט מען אז וואס? אז נידוי איז א גרעסערע... זייער אינטערעסאנט. וואס איז דא ענדערש?

יא?

נידוי איז נישט קיין בושה, ס'איז מער אזוי ווי א "סאושעל סענקשאן", מ'רעדט נישט מיט אים, "וואטעווער". אינטערעסאנט.

הלכה: ערב פסח — חמור'ער ווי אנדערע ערבי ימים טובים

הלכה: הולך ממקום למקום — מנהגי ערב פסח

וואס טוט זיך, מ'האט דאך געשמועסט אז ס'ווענדט זיך אין מנהג, וואס טוט זיך אז איינער קומט פון איין שטאט וואו דער מנהג איז אזוי צו א שטאט וואו דער מנהג איז אנדערש?

ממקום שעושין למקום שאין עושין

ס'איז אזוי, "הולך ממקום שעושין למקום שאין עושין", איז זיין מנהג איז ווי ער איז צוגעוואוינט אז מ'מעג יא, איז "לא יעשה בישוב", ער זאל נישט טון אין די שטאט, צווישן די עולם זאל ער נישט טון די ארבעט, "מפני המחלוקת", ס'וועט זיין נאך א מחלוקת. די מענטשן פון די שטאט זענען געווענליך זייער פראטעסטירן אויף אונזערע מנהגים. ער קומט זיך דא, "אחד בא לגור" גייער, און ער פייפט אויף אונזערע מנהגים, וועט ווערן א מחלוקת, טאר ער נישט. "אבל עושה במדבר", א פלאץ וואו ס'ברענגט נישט קיין מחלוקת, און ער טוט עס אין א פלאץ וואו ס'וואוינען נישט מענטשן, מעג מען יא טון.

חידוש: וואס מיינט "מלאכה" אין דעם קאנטעקסט

די פראגע איז, ער זאגט נישט וואס טוט זיך אינעווייניג אינדערהיים. טוט אויס אז דאס איז אויך אסור. אפשר מלאכה מיינט ארבעט, און ארבעט איז א זאך וואס איז אלעמאל פאבליק, ער גייט אין זיין דזשאב. ער רעדט נישט דא, די מלאכות וואס עס איז עשה ערב פסח, איך מיינ נישט פון אלעס, לאמיר זיין קלאר, מלאכות מיינט אלע מלאכות, אפילו מקום שנהגו לו לעשות מלאכה, מיינט נישט אז מען צוט נישט אן קיין לעכט, אז מען קאכט נישט, אדער מען טוט נישט אפילו מלאכות טארן נישט שבת. ס'מיינט אז מען גייט נישט צו די ארבעט, ס'איז אן אנדערע סארט גדר. אבער דאס איז די טענה, דאס איז דא אזא סארט זאך וואס איז נישט מעגליך צו טון אינדערהיים. אלעס פליט אינדערהיים טוט מען עניוועיס. מ'רעדט פון די ביידע אז ס'זאל אפן זיין אומנעם ארבעט. וואס אונזער רופן ארבעט, נישט וואס הלכות שבת האט דער יום טוב רופט ארבעט.

ממקום שאין עושין למקום שעושין

ווייטער, והולך ממקום שאין עושה למקום שאין עושה לו, איינער קומט פון א פלאץ וואו מ'פירט זיך נישט צו טון מלאכות, ער קומט צו א שטאט וואו מ'פירט זיך יא צו מקיל זיין ביז חצות. לא יעשה, ער זאל אנהייבן זיין חומרא, אזוי ווי די משנה זאגט, נתן עליו חומרא מקום שיצא משם, חומרא מקום שעולך לשם. דאס מאכט מען אויף ביידע וועגן.

ואף על פי כן, לא ישראל בפניהם שהוא בטל מן היסרון, ער זאל נישט אין א דעמאנסטראציע וועג נישט טון, אזוי ווי יצחק אויפ'ן מיטן גאס מיט זיין שטריינדל, ער ארבעט שוין נישט. אבער געווענליך, זאגט די גמרא, דאס איז נישט קיין פראבלעם, ווייל ס'איז אסאך בטלנים. פונקט איינער ארבעט נישט... נישט טון א מלאכה איז נישט קיין סטעיטמענט, אבער אויב מאכט ער עס באופן א סטעיטמענט, א סטעיטמענט טאר מען נישט טון. די בייטע זאכן איז וועגן מחלוקת. לעולם לא ישנה אדם למחלוקת, א מענטש זאל נישט טון אנדערש ווי דער עולם ארום אים כדי נישט צו מאכן א מחלוקת.

דיגרעסיע: היינטיגע צייטן

וכן, מי שוין אמאל איז דא אמאל אין די צייטן ווען מענטשן האבן געקערט וועגן מנהגים. היינטיגע צייטן קען מען טון וואס מ'ווייל. כלל, איך האב נאך היינט נישט א חידוש.

ניין, ס'איז נישט קיין מחלוקת.

ס'איז נישט געקומען ביי די דרשה תשב"ו קעגן שנאת חינם. היינט איז אויך ווייניגער אפט דא א גאנצע מנהג העיר. יעדע שטאט איז צוזאמגעשטעלט פאר אלע מיני קהלות. און היינטיגע צייטן

דיגרעסיע: מנהג המקום אין היינטיגע צייטן

Speaker 1

אין גוט. וכן, מי שדבר... זעסטו די אמאליגע צייטן ווען מענטשן האבן געקערט וועגן מנהגים. היינטיגע צייטן קען מען טון וואס מ'ווייל. כלל, איך

זאגט דער רמב"ם, די הלכה איז אויף געווענליכע ימים טובים, שבועות און סוכות, ראש השנה וכדומה. אבער ערב פסח איז אנדערע הלכות. ערב פסח איז פון חצות. ערב פסח איז נישט ווי א מנהג, נאר ס'איז פון חצות. "שהעושה בה מלאכה אחר חצות" טוט מען יא אלע ענינים, מ'מאכט אפילו נידוי. "ואין צריך לומר שמכין אותו מכת מרדות אם לא נדהו", אויב מ'געבט אים נישט נידוי, לאמיר זאגן אז ער איז א תלמיד חכם, דעמאלטס טוט מען מכת מרדות.

פארוואס טאקע? פארוואס איז ערב פסח הארבער ווי אנדערע ימים טובים? "לפי שיום ארבעה עשר בניסן אינו כשאר ערבי ימים טובים, אשר יש בו חגיגה ושחיטת קרבן", ס'איז אליין א יום טוב. מ'ברענגט קרבן חגיגה, מ'ברענגט די קרבן פסח, די שחיטת קרבן. דאס הייסט, חגיגה קען מען אפשר עסן דעמאלטס, אבער די שחיטת קרבן פסח איז מען נאר שוחט, "ואינו נאכל אלא בלילה". רייט? קרבן פסח איז אן אינטערעסאנטע קרבן וואס מ'טאר נישט עסן בזמן שחיטתו, מ'עסט עס נאר ביינאכט.

"ולפיכך יום ארבעה עשר אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים", ס'איז א געהעריגע אסור מדברי סופרים. אזויווי געזאגט, מכת מרדות מיינט אז ס'איז אן אסור מדברי סופרים, ס'איז נישט נאר א מנהג אדער עפעס. "כמו חולו של מועד".

ערב פסח קל מחולו של מועד

זאגט אבער דער רמב"ם, "וקל מחולו של מועד", ס'איז נישט אזוי הארב ווי חול המועד, "ואין איסורו אלא מחציו ומעלה שהוא זמן השחיטה". ווען ס'וואלט געווען אזוי ווי חול המועד, וואלט מען דעם גאנצן טאג נישט געטארט. ס'הייבט זיך אן די... ער קען זאגן אז פון חצות הייבט זיך אן א דין ווי חול המועד. אבער, ער זאגט עס פאר א "ריזן". "אבל" — די איסור איז נאר פון חצות ומעלה.

ערב פסח לפני חצות — תלוי במנהג

דער מנהג איז אז דער איסור איז שוין צופרי, אבער דער חמץ איז יא תלוי במנהג, ווענדט זיך אין דער מנהג. ס'איז דא די וואס האבן א מנהג, "מקום שנהגו לעשות" אז מ'מעג יא טון מלאכות, "עושין", "מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין". טייטש, דער איסור דרבנן איז קאטעגאריש, ער גייט ארויף אויף אלע שטעט, ס'גייט נישט אן וואו דו וואוינסט. אבער דער מנהג האט שוין צוטון מיט למעשה. און דאס איז ערב פסח לפני חצות.

הלכה: שלש אומניות שמתחילין בערב פסח

זאגט דער רמ"א, אפילו "מקום שנהגו לעשות", אפילו פלעצער וואו מען האט זיך יא נהג געווען אז מען מעג טון מלאכות ערב פסח פאר חצות, אבער "לא יתחיל כתחילה לעשות מלאכה בארבעה עשר", זאל מען נישט אנהייבן טון א נייע פראדזשעקט ערב פסח, "אפילו אם יכול לגמור קודם חצות", אפילו אויב מען קען עס ענדיגן פאר חצות.

אלא, איז דא אין דעם א קולא, "אלא שלש אומניות בלבד הן שמתחילין". ס'איז יא דא דריי מיני אומניות וואס זענען וויכטיג, וואס זיי האבן די חכמים יא מתיר געווען אז "במקום שנהגו לעשות ועושין עד חצות", פלעצער וואו מ'פירט זיך יא צו טון מלאכות ביז חצות, מעג מען אפילו אנהייבן טון יענע טאג. ואלו הן, "החייטין", שניידערס, "ספרים", די מענטשן וואס טוען הערקאטס, שערערס, "וכובסין", און וועשערס. ווייל דאס זענען זאכן וואס מ'דארף האבן לכבוד יום טוב, האט מען מתיר געווען צו טון, צו אנהייבן מלאכה.

אבער "שאר אומניות, אם התחיל בהם קודם ארבעה עשר", אויב ענדיגט מען צו א דזשאב וואס מ'האט שוין אנגעהויבן פאר ערב פסח, מעג מען ענדיגן עד חצות. פארוואס? "שאין אנו צריכין לשאר אומניות לצורך הרגל". אנדערע אומניות זענען נישט אזוי וויכטיג פאר יום טוב, האט מען נישט מתיר געווען אנצוהייבן.

טלורעליזם? ס'איז די אפעזיט פון טלורעליזם, יעדער האלט זיך עקסטער, עד כדי כך האט מען נישט חתונה מיט יענעמ'ס טעכטער.

אקעי, און דאס איז א גרויסגע איסור, א איסור דאורייתא פון מאכן מחלוקת, און ס'איז זיכער קעגן די משנה פון מנהיג, און מ'מאכט אלעס פארקערט. יעדע זאך נעמט מען נאר די רייס. שוין, אן קיין דרשות שטותים פון פאליטיק.

דיון: די הלכה ווען איינער גייט פון איין פלאץ צום אנדערן

Speaker 1

דא רעדט מען אזוי, וואס טוט זיך? איינער איז געגאנגען פון איין פלאץ צו די אנדערע און ער פלאנט מיר צוריקצוגיין. די אלע גאנצע הלכה לכאורה. דאס הייסט, לכאורה איז פשוט אז אויב ער קומט און מופט אין די שטאט, איז ער דער מקום, דאס איז זיין מקום. ער איז נישט קיין... די גאנצע הלכה איז נאר ווען דעתא לחמור. והוא...

Speaker 2

ניין, פארקערט, זאגסטו אזוי, אז ווען ער קומט דא, דעמאלטס דארף ער אננעמען לכל הפחות ברבים די נייע שטאט. אבער אויב גייט ער צוריק, דעמאלטס איז ער נאר דא א ווערטער.

Speaker 1

ניין, ניין, והוא... ניין, די זעלבע זאך, והוא... און די זעלבע זאך, דער חומרא מקום איז דאך נאך נאר געווען ווען ער איז מתראה.

אקעי, עד כאן די הלכה פון מנהג.

הלכות ערב פסח — מלאכות ומותרות

Speaker 1

יעצט קען מען נאך איין זאך, ערב פסח בעצם. דאס הייסט, הגם אז ערב פסח איז אסור מדרבנן צו טון מלאכה, איז דא געוויסע זאכן וואס מ'טאר יא טון.

יא, מוליכין ומביאין כלים מבית האומן והבאת רחל חצות. אף ישענן חצות, מיר האבן געלערנט פריער אז ווען מ'טאר נישט טון מלאכה טאר מען אויך נישט אויפפיקן זאכן מבית האומן אין נאר געוויסע פעלער, אבער והבאת רחל חצות מעג מען יא.

וגורפין זבל מתחת רגלי בהמה, מצינויות לאשפה, דאס האבן מיר שוין געלערנט אז מ'מעג טון חול המועד מעג מען אויך טון והבאת רחל חצות, ומשיבין שובכין לתרגולים. מאכן שובכים, פלאץ וואו די תרגולים זאלן לייגן זייערע נעסט.

הלכה ו: תרגולות שישבה על הביצה

Speaker 1

"ו. תרגולות שישבה שלשה ימים על הביצה ומתה, משיבין אחרת תחתיה בארבעה עשר". ס'טייטש, די תרגולות דארף זיצן לאנג אויף די ביצה אז ס'זאל געשען א נייע קינד, און די תרגולות איז געשטארבן. מעג מען נעמען אן אנדערע תרגולות זאל זיצן אויף די ביצה כדי שלא יפסדו הביצים. דאס מעג מען אויך טון וועגן הפסד.

"אבל במועד אין משיבין". יום טוב אליין וואלט מען נישט געטארט. פארוואס וואלט מען נישט געטארט? יום טוב איז דאך א דבר האבד. זעט אויס אז ס'איז נישט אזא דבר האבד, איך ווייס נישט וואס צו זאגן. ס'איז דא א לעוועל, ערב יום טוב, ערב פסח, מעג מען, און דאס נישט, נישט וואס צו זאגן.

ער רעדט באופן ווען ס'איז נישט קיין הפסד, איך ווייס, ווען די ביצים זענען שוין עניוועי קאליע, איך ווייס נישט.

"אבל אם ברחה במועד מחזירין אותה". צוריקלייגן די זעלבע תרגולות, זעט אויס אז דאס איז שוין גרינגער. לייגן א נייע תרגולות איז שוין א גאנצע פראדזשעקט, אבער צוריקשטעלן די טראבלד תרגולות צוריק צו ווי זי איז געווען, דאס מעג מען יא טון במועד.

האב נאך היינט נישט א חידוש. מען האט נישט קיין מחלוקת. נאר דו דאוונסט... נאר ווער האט געוואוסט מאכן א מחלוקת? ס'איז נישט קומען ביי די דרשה תשעה באב קעגן שנאת חינו.

היינט איז אויך ווייניגער אפט דא א גאנצע מנהג העיר, אפשר ווייסט. און היינטיגע צייטן, דער דריטער מנהג, אנשטאט צו מאכן אז ס'זאל נישט זיין... איך וויל דאס זאגן אן אינטערעסאנטע זאך. אמאל איז די צייט א שטאט, פשט אז יעדער איינער וואס דו זעסט פירט זיך די זעלבע, דאס מאכט אז דער עולם זאל זיך מער זיין חבר'ן, זיין ווייניגער מחלוקת.

היינטיגע צייטן, דער דריטער מנהג, אנשטאט צו מאכן ווייניגער מחלוקת, מאכט עס מער מחלוקת. ווייל פארוואס איז דא א באן געגן דריי שולן? פארוואס קען נישט יעדער איינער דאווענען צוזאמען אזוי ווי נארמאלע אידן? ווייל איך האב דאך א מנהג וואס מ'דאווענט דוקא פרי, איך האב א מנהג וואס מ'דאווענט דוקא שפעט, וואסעווער. מ'קען זיך שטאב ווען די זעלבע שול, מ'קען נישט אפילו נישט מאכן די זעלבע שול צוויי מנינים, ווייל דאס איז שוין... סאו מ'מאכט מער פירוד צווישן אידן וועגן די דין ומנהג. פונקט פארקערט ווי די אריגינעלע דין פון א מנהג אז ס'מאכט גלייך אלע, מאכט היינט די מנהג אנדערש יעדער, און צריך יגן גדול.

יא, אקעי. האסטו אן ערנסטע הערה?

Speaker 2

שמעון הערוך, אבער ס'גע'האנדל'עט פון איינעם, פארשטייט זיך.

Speaker 1

דאס איז אן אינטערעסאנטע זאך. דאס הייסט, מ'דארף וויסן, דו זאגסט אז היינט איז נישט דא קיין שטאט, ס'איז אין שטאט, אין יעדע שטאט איז דא די אלע מיני ווירטועל שטעט, יעדער איינער האלט זיך, ער גייט מיט אן אנדערע היט. וואס איז א מין זאך איז דאס?

יא, איך האב געזען חסידים זענען ברוגז, מ'קומט א לעיקוואד, די לעיקוואד ראש ישיבה האט נישט געלאזט קיין מיט א שטריימל. גערעכט איז ער, איך פארשטיי נישט, דו קומסט דא און דו גייסט מיט אן אנדערע לבוש ווי יעדער. ס'איז דאך אזוי ווי, נאר אזא משנה אז דו זאלסט נישט דאס טון. אה, איך בין א פרומער, איך גיי מיט מיין מנהג. איך זאג, ס'איז נישט קיין חומרא, ס'איז נישט קיין איסור, ס'איז סתם א... אבער ס'איז דא אזא דין.

און לא ישנה מפני המחלוקת. א מענטש באלאנגט באמת, ער איז אלע זענען א מענטש וואס ער קען נישט פון זיין חסידות. סאו דאס איז לא ישנה גודי, דאס איז סתם אזא יתרות. א יתרות זאגט די נאמען צו מאכן אזא סטשוש. ס'איז דא אזא עקספעקטעישן.

ביי דער וועל איז ס'איז נישט אמת, אונז לעבן נישט, אונז זענען צוגעוואוינט צו לעבן אין א דרייטע פירוד צווישן די אידן. ס'איז נישט גענוג אז מיר זענען צו קריגט מיט אלע גוים, זיי אלע האלטן אז זיי מאכן דזשענעסייד און אזוי ווייטער. מ'טאר זיך נישט פשט דאך צו זיין מיט א צווייטע חתן. ס'איז נישט קיין נארמאלע זאך.

און דו זאגסט אז ס'איז א נארמאלע זאך, אז איך גיי אנדערש. יעדער איינער קומט פון בית המדרש, יעדער איינער זעט, דו גייסט אן אנדערע לבוש, דו ביסט בעסער, דו ביסט אנדערש פון זיי, ער גייט אהער, דו גייסט א שטריימל, אדער פארקערט. דאס איז א מחלוקת. ס'איז דא א דין, לא ישנה מפני המחלוקת. דו קומסט אין א שטאט וואס יעדער איינער טוט אזוי, שטעל דיך צו, ס'איז דא מנהג המקום. ס'איז אזוי די הלכה. ס'איז נישט דא.

חניית פאר דיר, ס'איז נישט דא. דו ווייסט וואס איך ווייס? אז בניסיון מסירות הלב. און מיר זעען אין די גמרא, די גרעסטע זאך איז, מ'האט געארבעט געאסר'ט שמן גוים און יין עכו"ם און אלעס, פאר אלעמאל זיי זאלן נישט קומען חתונה האבן מיט זיין טאכטער. דאס איז די גרעסטע פירוד.

איך זאג דיר אז די ווייסע זאקן אידן האבן קיינמאל נישט חתונה מיט די שפלאטעטע אידן, מיט די קראכעטע אידן, אדער מיט די קל וחובים און מיט די קורצע רעקל אידן. זאגסטו מיר אז ס'איז נישט קיין מחלוקת, ס'איז

און מיט דעם האבן מיר געענדיגט הלכות שבת ויום טוב, בריך רחמנא
דסייען.

סיום
:Speaker 1

Generated by Shiur Upload Automation